

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗВО УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОСОФСЬКО-БОГОСЛОВСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра богослов'я

Магістерська робота

ДУХОВНЕ НАСТАВНИЦТВО В ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ СЛУГИ
БОЖОГО ОТЦЯ КИРИЛА СЕЛЕЦЬКОГО

Студент 6-го курсу: Дацко Петро

Науковий керівник: с. Стефанія Марко

доктор богослов'я

Рецензент: о. Олег Гірник

ліценціат релігійних наук

Львів 2021

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. БАТЬКИ ЯК ПЕРШІ НАСТАВНИКИ ТА ВЧИТЕЛІ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ДИТИНИ	7
1.1 РОДИННИЙ ДІМ ЯК МІСЦЕ, ДЕ ДИТИНА ПІЗНАЄ БОГА	7
1.2 БАТЬКО ЯК ДУХОВНИЙ НАСТАВНИК	12
1.3 МАТИ – ДУХОВНА ПРОВІДНИЦЯ СІМ'Ї	18
РОЗДІЛ 2. ХРИСТИЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ В ЗАХОРОНЦІ	24
2.1 ОТЕЦЬ КИРИЛО СЕЛЕЦЬКИЙ «ВЕТЕРАН – ЗАСНОВНИК» ПЕРШИХ ЗАХАРОНОК В ГАЛИЧИНІ	24
2.2 ВИХОВАННЯ В ЗАХОРОНЦІ	28
2.3 РОЛЬ ЗАХОРОНКИ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ	37
РОЗДІЛ 3. СВЯЩЕНИК – ДУХОВНИЙ НАСТАВНИК	42
3.1 ДУШПАСТИРСЬКА ОПІКА НА ЕТАПІ ДУХОВНОГО ДИТИНСТВА ..	42
3.2 ДУШПАСТИРСЬКА ОПІКА НА ЕТАПІ ДУХОВНОЇ ЮНОСТІ	48
3.3 ДУШПАСТИРСЬКА ОПІКА НА ЕТАПІ ДУХОВНОЇ ЗРІЛОСТІ	57
3.4 ДУШПАСТИР ЯК РЕВНИТЕЛЬ ЛЮДСЬКИХ ДУШ	61
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	75
ДОДАТКИ	79

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

УГКЦ – Українська Греко-Католицька Церква

ПДМ – Пречиста Діва Марія

ОПДМ – Обручник Пречистої Діви Марії

Мт. – Матея

Ів. – Івана

Лк. – Луки

Прип. – Приповідки

Еф. – Ефесян

Сир. – Сираха

Пт. – Петра

Втор. – Второзаконня

св. – святе

о. – отець

т. д. – так даліше

ст. – століття

поч. – початок

р. – рік

рр. – роки

сс. – сестри

с. – село

ВСТУП

У 2018 році Українська Греко-Католицька Церква святкувала 100 ліття із дня переходу до вічності Слуги Божого о. Кирила Селецького. З цієї нагоди був перевиданий перший том його творів. Це був активний душпастир УГКЦ, II пол. XIX, поч. XX ст., який створив чернечі згромадження, заснував першу захоронку в Галичині, видав публікації для народу, писав чисельні статті та дописи у періодичних виданнях. У творах о. Кирила важливу роль відіграють постаті духовних провідників народу. Тематика духовного проводу виступає у більшості його творів, оскільки справа християнського виховання була однією із основних цілей життя цього священика.

Своєю магістерською роботою маю на меті висвітлити й проаналізувати у творчості отця Кирила Селецького тематику духовного проводу, яка є завжди актуальною темою для Церкви та суспільства. Для мене важливо розглянути погляди о. Кирила, оскільки вважаю, що вони є дуже цінними, але й досі не оприявлені в дослідницьких роботах про його життя та творчість.

Проблематика мого дослідження полягає в тому, що Слуга Божий о. Кирило Селецький був священиком УГКЦ, який прийняв священичі свячення в 1860 році, був відомий тим, що заснував два чернечі згромадження, першу захоронку в Галичині, а також був відомим християнським публіцистом, який через свої публікації та твори провадитв людей до Бога. У більшості його творів зображений образ духовного наставника та його служіння, від якого залежить розвиток Церкви та суспільства.

Мета моєї наукової праці полягає в дослідженні постаті о. Кирила Селецького як духовного наставника та, опираючись на його творчий доробок, маю висвітлити образ духовного наставника, який представлений у його публікаціях та періодичний виданнях.

Завдання для реалізації в магістерській роботі полягають в аналізі життя та інформації про о. Кирила як духівника, висвітленні отця як духовного наставника для парафіян, священників та черниць, дослідженні творчої спадщини о. Кирила та аналізі творів, в яких висвітлена тема та бачення отцем

духовного проводу, а також характеристиці образу духовного провідника у творах о. Кирила.

Моя дипломна робота буде оригінальна тим, що, незважаючи на те, що останніми роками в українських навчальних закладах вже активно досліджується постать особи о. Кирила Селецького, я ставлю собі за мету дослідити постать духовного наставника, який представлений в творчості о. Кирила, оскільки, з огляду на те, ця тема серед тих тем, які були досліджені моїми попередниками ще не є досліджена. Втім, тема духовного наставництва займає провідне місце в його творчості, а сам автор є відомим духовним наставником, тому варта буде дослідити цю тему.

Хронологічні межі моєї наукової роботи сягають дослідження періоду з 1860 р., коли о. Кирило став священником, аж по 1918 рік, коли отець відійшов до вічності. Тематичні межі представляють тематику духовного наставництва у творах о. Кирила Селецького.

У цій роботі я використаю такі методи дослідження, як: текстуальний аналіз, синтез, класифікацію і порівняння. Текстуальний аналіз допоможе мені розділити творчу спадщину отця Кирила на складові, які стосуватимуться теми духовного наставництва, яка буде представлена в моїй роботі, пізніше я ці складові за допомогою синтезу зможу поєднати в окремі розділи та підрозділи. Метод класифікації допоможе мені у третьому розділі розподілити головних героїв творчої спадщини отця Кирила на декілька груп і показати на прикладі цих героїв, як би мав виглядати духовний провід кожного християнина у декількох методах. Метод порівняння допоможе мені зіставити різні приклади духовного проводу, які представлені у творчості отця Кирила, і показати їхні спільні та відмінні риси.

Моя магістерська робота складатиметься зі вступу, основної частини, яка включатиме у себе три розділи і кожний розділ міститиме декілька підрозділів, висновку, списку скорочень та списку використаної літератури.

У першому розділі маю на меті представити батьків як перших наставників та вчителів духовного життя дитини. Спочатку планую представити батьків у

відношенні один до одного, бо якщо вони на початку подружнього життя зрозуміють його основну суть, навчаться поважати один одного, взаємно себе дарувати, то в подальшому житті вони зможуть себе зреалізувати в плані духовних наставників для своїх дітей. А також планую представити батьків, які відзначаються певними християнськими чеснотами та є добрим прикладом для своїх дітей.

У другому розділі я представлю сам процес християнського виховання в захоронках, і згадаю про отця Кирила Селецького, як засновника перших захоронок в Галичині. Пізніше проаналізую те, якою є роль захоронки та яку користь вона приносить для розвитку особистості та суспільного життя.

У третьому розділі буде представлено постать священика як духовного наставника, який намагається забезпечити людину духовним проводом на різних етапах духовного життя, а саме: духовного дитинства, духовної юності і духовної зрілості. Однак, також наприкінці розділу представлю постать душпастиря як ревнителя людських душ, який здатен душу свою віддати за овець своїх.

Для написання цієї магістерської праці я використаю твори отця Кирила Селецького, лише ті основні джерела, в яких представлена тематика духовного наставництва, а саме: *Своя хата. Читанка сільському народові на хосень, Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, Должности селянина, Правила Службениць Пречистої Д'їви Маріи Непорочно Зачатої, Життєпис о. Кирила Селецького* – автором якого є о. Теодор Вергун, *Зь життя Епископа Іоанна Сн'гурського, Зь життя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постійный, Іосиф Гайдєн, Отец Севастіян Кнайп, Водкрыте Америки* та ін. Це ті праці, в яких представлена тематика духовного наставництва. Є ще багато інших статей, оповідань, дописів із різних часописів, які є дотичними до цієї теми, які я використовуватиму в даній магістерській праці.

РОЗДІЛ 1

БАТЬКИ ЯК ПЕРШІ НАСТАВНИКИ ТА ВЧИТЕЛІ ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ДИТИНИ.

1.1 Родинний дім як місце, де дитина пізнає Бога.

Найперше варто зазначити, що першою духовною спільнотою будь якої людини являється її родина та домівка – місце, звідки людина виходить у доросле та самостійне життя. Саме про родинний дім як місце, де дитина пізнає Бога та відчуває батьківську любов, про необхідні елементи духовного розвитку зазначає сестра Стефанія Марко наступним чином: «У вірші *Не понехай свою хату* о. Селецький вчить, що тепло родинного дому, особливо любов та опіка матері, є необхідними елементами розвитку дитини. Потрібні вони і дорослій людині, завдяки їм людина розвиває у собі почуття власної значущості та самореалізації»¹.

Якщо говорити про духовне наставництво як спосіб формування духовного єства будь якої людини, то воно й починається саме в рідному домі, де наші батьки є тими першими духовними наставниками, тому отець Кирило Селецький акцентує свою увагу на домівці, місці, де нас виховали і навчили любити Бога, і зазначає: «Тому, мои милесенки, не лишайтесь хати, где вась мати згодовала, виплекала мати»². Звісно, що потрібно пам'ятати про батьків та шанувати їх, і це місце, де ми виростили, бо якщо ми забудемо про них чи, не дай Боже, знущатимемося з батьків, то накличемо на себе гнів Божий, як про це і зазначає автор:

Якъ то богато д'їтей дає зневагу родичамъ своимъ а коли тїи вже про старість знемошили, то жалують имъ кусника хл'їба, та якого лахматя, щоби гр'їшноє т'їло одегнути, пом'їтують старими, а оушановавши день святой тай весь честни люденькове, леда смаркаль оужеимъ дор'їкає; ради бы ихъ ся зъ дому якънайскорше позбыти, щоби незаваждали, ги тото нетревне гратя. Никто не має се на гадц'ї, же яковъ м'їрковъ м'їришь, така ти буде колись одм'їрена³.

¹ Марко С. *Харизма і життя Згромадження св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії 1898 – 1990*, Львів 2020, 72.

² Селецький К. *Своя хата. Читанка сельському народу на хосень*, Львов 1868, 5.

³ Селецький К. *Своя хата. Читанка сельському народу на хосень*, 52.

Розділ 1. Батьки як перші наставники та вчителі духовного життя дитини

З одного боку родинний дім, самі стіни, це лише рідна нашому серцю атмосфера де ми духовно зростали і формувалися як особистості. З іншого боку, отець Кирило Селецький прагне зацентрувати нашу увагу на тих людях, які нас формували, а саме на наших батьках та родичах, нагадуючи їм, як вони мають нас виховувати та чому навчати:

А чи знаєте ви, для чого Богъ установивъ васъ родичами тыхъ д'їтей? Ото на те, чтобы вы ихъ по запов'їдяхъ Божихъ на людей виховали. Дитина б'ольше вартує якъ ягня и б'ольше такожъ старунку коло себе потребує... Дитина сотворена на образъ Божій и має душу такъ достойну, мовъ самъ ангель. Тому весь зах'одъ коло дитини має бути мов бы коло ангела⁴.

З цієї причини, святий папа Іван Павло II у Апостольському повчанні *Familiaris Consortio* нагадує батькам про те, що вони є відповідальними перед Богом за власних дітей, акцентуючи увагу на вихованні дітей у любові, кажучи: «Ставши батьками, подружжя отримує від Бога дар нової відповідальності. Їхня батьківська любов має стати для дітей видимим знаком тої самої любові Бога, “від якої бере ім'я все отцівство на небі й на землі”»⁵.

Оскільки виховання, з яким дитина виходить у світ, може бути як і християнським так і навпаки, то автор застерігає батьків, які є першими наставниками, щоби своїм власним прикладом, яким також повинні виховувати своїх дітей, не завдали їм непоправної шкоди: «Стереж'їть родич'ї д'їти ваши, щобъ н'їколи проклятво зъ усть ихъ не вийшло, щобъ гидкими словами мерзили ся, щобъ ничъ такого в'одъвасъ не учули або межи вами не побачили, съ чого могли бы соблазнити ся»⁶. Але найбільше автор застерігає батьків від того, щоби вони ніколи під час виховання дітей не застосовували фізичної сили: «Суть зновъ родич'ї, що власни д'їти свои ненавидять, т'олько ихъ б'ють, катують, кленуть, та п'омсту Божу на нихъ взывають, чим Бога зневажають а из своєї хаты пекло творять»⁷.

---

⁴ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля закон'овъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, Львів 1874, 15.

⁵ Іван Павло II. Апостольське повчання *Familiaris Consortio*. Львів 2006, 9.

⁶ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля закон'овъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 16.

⁷ Там само, 16.

Родинний дім – це місце, де дитина пізнає Бога та переймає від батьків такі Божі чесноти як любов і милосердя, щоб пізніше могли служити Богові та ближньому, і саме про це автор зазначає у книзі *Своя хата. Читанка сільському народу на хосень* у творі *Невдяка Сынóвская*, де старий Гриць Басараб при смерті говорив: «Чи въ добрôй чи въ лихôй хвил'ї не забувавемъ на Бога, любивемъ ближнихъ моихъ, д'їливемъ зъ кождымъ охотно той кусникъ хл'їба, якій ми Богъ давъ – нікто не выйшовъ зъ моеи хаты безъ порады и поратунку. За тоє Богъ мя благословивъ, тай люде мя любили»⁸.

Варто зазначити, що потрібно шанувати і віддати належну подяку тим, людям, які нас змалечку навчили любити Бога, а тому отець Кирило у своєму творі *Невдяка Сынóвская* подає два типи людей, які вміють бути вдячними та які не вміють, бо мають зачерствіле серце. Розгляньмо перший тип людей, у якому діти шанують своїх рідних. Автор змальовує це так: «Часомъ тóлько котре зъ внуковъ вб'їгне до хати и каже: «Що вамъ таке д'їдуно? Не стогняйте такъ, Бог дасть, що буде легше». Отъ тóлько и пот'їхи для старого. Оу дтвакôвъ видко єще не скажене серце»⁹.

Безперечно, що для того, аби батьки мали на старість літ підтримку з боку дітей чи внуків, просто потрібно своїх дітей добре виховувати, навчити любити Бога, щоб коли вони підуть «на свій хліб жити» їх Бог благословляв та шанували люди, як про це і говорить отець Кирило: «Коли родич'ї зъ малка дитину добре провадять, то и безъ прута обôйде ся и доброю буде; а хотяй сынъ оженить ся и на свôй хл'їбъ пôйде, то такой буде все отця и матеръ шанувати, - и будуть его люде любити и Богъ у сво'їй ласц'ї буде его мати»¹⁰. У творчості отця Кирила дуже багато прикладів духовного наставництва, яке бере свій початок від батьківського дому. Наприклад в оповіданні *Нехибна помôчь* отець подає опис духовного життя дівчини Юстини, якому її навчили її батьки:

---

⁸ Селецькій К. *Своя хата. Читанка сільському народу на хосень*, 56.

⁹ Селецькій К. *Своя хата. Читанка сільському народу на хосень*, 61.

¹⁰ Селецькій К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законôвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 21.

Розділ 1. Батьки як перші наставники та вчителі духовного життя дитини

Юстися була въ служб'ї у одного купця: була пильною, чемною и в'їрною своєму паньству. Пильновала дому и никто ей николи не бачивъ на нїяких музыках. Родич'ї ей давно поумерали и не лишили ей ничъ, кром'ї хорошого воспитаня и всегда пог'одного ясного умыслу. Мала она маленьку заслуженину и якъ наилучшу славу у людей. Кождаго дня, як т'олько могла вступила бодай на хвильку до церкви, бо була дуже побожною, а кождои нед'їл'ї и свята мус'їла бути на служб'ї божой, бодай на читан'ї о 5 годин'ї рано¹¹.

У своїй творчості, до прикладу в оповіданні *Спадщина*, автор прагне зазначити, що коли діти добре вихованні, виходячи у світ та перебуваючи між людьми, вони переважно завдяки доброму вихованню зазнають слави від людей, і саме на цей аспект автор прагне зосередити нашу увагу: «В одн'ом'ї мал'ом'ї м'їсточку жило двохъ братей, котри мали добру славу у людей и були поважани. Ихъ д'їти були хороши, добре воспитани и вс'ї ихъ любили»¹².

Розглянувши те, як автор у першому типі людського ставлення змальовує пошану синівську до батьків, перейдімо до другого типу людей, і подивімося на приклад того, як рідний син із зневагою ставиться до свого батька, та, незважаючи на всю любов батьківську, виганяє його з хати. Автор описує це так:

Вставай и гайда ми зъ хаты на д'овръ, тамъ ся прохолодишь,” закричавъ нег'одникъ и нужъ старого спихнув зъ п'їєца. Отець тихенько зволекъ ся на землю и п'ошовъ зъ той хаты, котру власними руками для притулку на стари л'їта збудовавъ, и где згодувавъ сына гадюгу, що го днесъ о п'овночи на таку заверуху см'їє выганяти¹³.

Таким чином, із вище наведених прикладів випливає, що ті батьки, які навчили своїх дітей любити Бога та ближнього, своїм власним прикладом навчили прощати один одного, незважаючи на будь які сімейні конфлікти, вони з Божою допомогою будуть щасливими та матимуть підтримку на старість літ. Для підтвердження моїх слів хочу навести приклад доброго християнського виховання із твору *Невдяка Сын'овская*, де вм'ють прощати один одному. Автор змальовує таку ситуацію:

Якъ прїшли дом'овъ, то припали до старого, ц'їлували по рукахъ та ногахъ, а заливаючись горячими слезами просили, щобы имъ не пам'ятавъ тую кривду, якую му вчинили. Старый отецъ охотно имъ простивъ и видко же Господь на высок'омъ неб'ї

---

¹¹ Селецький К. *Нехибна пом'очь* // *Посланникъ* 22. *Письмо церковно – народне*. Перемышль 1903, 3.

¹² Селецький К. *Спадщина* // *Посланникъ* 2. *Письмо церковно – народне*. Перемышль 1903, 5.

¹³ Селецький К. *Своя хата*. *Читанка сельському народу на хосень*, 63.

приняв тую их скруху, во тымь разомь не допустив заслужену кару на невдячній д'їти¹⁴.

Отець Кирило Селецький у своїх творах дуже багато пише про виховання дітей, і звертаючись до тих перших духовних наставників, а саме до батьків та родичів, акцентує свою увагу на постійній праці над дитячою душею та на таких важливих, на його думку, у вихованні моментах, як виховання дитини на прикладі самого Ісуса Христа, у Його мудрості, на заповідях Божих та Божій науці, говорячи:

Коли вась честни родич'ї Богъ д'їтьми поблагословивъ, майте-жь старунокъ не тѣлько за ихъ т'їло, але такожъ и за ихъ душ'ї, щобъ въ мудрости, въ науц'ї и боязни Божой зростали, щобъ достойно життя своє ту на земли опроваджували и стали ся гѣдни щасливости в'їчної. Най вамъ за прикладъ стане самъ Спаситель св'їта, котрый, хотяй еще дитиною бувъ, у всякихъ наукахъ и въ мудрости заправлявъ ся, а коли мавъ л'їтъ 12, вже межи учеными и письменниками сид'ївъ, ихъ слухавъ и розпытувавъ ся, такъ що вс'ї дивували ся Его мудрости и науц'ї. Исусъ Христосъ тымъ указавъ, що вс'ї д'їти въ наукахъ и мудрости плекани бути мають. Бо мудрѣсть лучша є якъ грош'ї, и богацтва, и урода. Мудрѣсть есть мовбы сѣль, безъ котрой 'їдло смаку не має. Зъ мудрымъ и честнымъ чолов'їкомъ каждый радо пристає, а безрозумного каждый стереже ся мовъ тои кропивы, щобъ не попечи ся. Слушно то кажуть: “л'їпше зъ мудрымъ згубити, якъ зъ дурнымъ знайти”¹⁵.

Оскільки родинний дім є тим місцем де дитина робить перші кроки, вчиться говорити, любити Бога і ближнього, прощати, вона здобуває у своєму рідному домі виховання, з яким вирушить у самостійне життя, то батькам потрібно докладати якомога більше зусиль, щоб пізніше не було соромно перед Богом і перед людьми за своїх дітей, і саме про це говорить автор, звертаючись до батьків: «Тому плекайте д'їти ваши у честныхъ обычаяхъ ведля запов'їдей Божихъ. Зав'їрте ми, що коли д'їти суть зли, то тѣлько зъ вашои причини, и прийде вамъ за нихъ колись передъ Богомъ тяжкій рахунокъ здати. Колижь они добри, то буде у тѣмъ ваша заслуга и дождете ся зъ нихъ великої пот'їхи»¹⁶.

Іван Павло II у своїй енцикліці *Evangelium vitae* акцентує нашу увагу на батьківському призначенні звіщання Євангелія життя через виховання дітей, говорячи:

---

¹⁴ Селецький К. *Своя хата. Читанка селському народу на хосень*, 67.

¹⁵ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно послѣ законовъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 26.

¹⁶ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно послѣ законовъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 21.

Родина виконує своє призначення звіщати Євангелія життя передусім через виховання дітей. Словом і прикладом, щоденним спілкуванням і рішеннями батьки вчать свою дитину справжньої свободи, яка проявляється завдяки безкорисливому дарові себе самого та поглиблює повагу до інших, настановляє на сердешну злагоду, діалог, щире служіння й солідарність, прищеплює почуття справедливості й усі інші чесноти, які допомагають приймати життя як дар. Виховна робота християнських батьків повинна розвивати у дітей віру й допомагати їм виконувати отримане від Бога призначення¹⁷.

Отже, родинний дім є першим місцем, першою домашньою церквою, де дитина пізнає Бога, і це «виховне післаництво», яке батьки мають реалізувати у процесі виховання своїх дітей та яке отримали від Бога, як зазначає папа Іван Павло II:

Впливає з участі в Божому ділі творення, знаходить своє нове та специфічне джерело в Таїнстві подружжя, яке освячує їх для істинно християнського виховання дітей, тобто закликає їх до участі у владі й любові самого Бога Отця і Христа Пастиря, а також у материнській любові Церкви, збагачує їх дарами мудрості, ради, мужності та всіма іншими дарами Святого Духа, щоб допомагали дітям у їх людському та християнському зростанні¹⁸.

1.2 Батько як духовний наставник.

На початку варто зазначити, що кожному чоловікові для того, щоб бути добрим батьком для своїх дітей, найперше потрібно бути хорошим чоловіком для своєї дружини. Отож, щоб чоловіку стати духовним наставником для своєї сім'ї, йому найперше за порадою о. Кирила Селецького потрібно відзначитися певними християнськими чеснотами, про які отець Кирило говорить наступним чином: «Мужь має бути чолов'як статочный, розумный, порядный, такого и ж'інка пошанує и сус'їди честь єму дадуть»¹⁹.

Зокрема батько як голова будь якої сім'ї повинен дбати не тільки за матеріальне її отримання, але й за її духовний розвиток, який повинен впливати найперше із любові та пошани до жінки, усвідомлюючи те, що цю жінку Бог дав тобі у поміч на ціле життя, і про цей аспект зазначає отець

---

¹⁷ Іван Павло II. Енцикліка *Evangelium vitae*. Рим 1995, 54.

¹⁸ Іван Павло II. Апостольське повчання *Familiaris Consortio*. Львів 2006, 26.

¹⁹ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'яка, яке оно посля законѡв Божихъ и людськихъ бути повинно*, 45.

Кирило Селецький у своїй книзі під назвою *Должности селянина* наступним чином:

Присягай ти жені твоєй в церкві віру і любов! Там собі, щоби-сь присяги додержав! Не купив ти собі жени, як вола або коня до праці і зарібку, не обходи ж ся з нею, мов з волом або конем. Не есть вона мов та служаща, котру днесь приймати, а завтра відправити можеш, Бог тобі дав ю яко подругу на ціле жите; люби же ю, дбай за ню, обходися з нею чесно, ввічливо і лагідно²⁰.

Також про цю повагу, яку чоловік повинен плекати у стосунку до своєї жінки зазначає отець Кирило у своєму творі *Книга мудрости або жите чесного чолов'їка*, говорячи наступне: «Отець добрый н'їколи не свариться зь женою. Хрань Боже! щобъ невинна дитина коли бачила, що отець дає зневагу матери, що є'ї бє або розволосає. Господи! тогды-то була бы соблазнь для молодого!»²¹.

Для того, аби бути хорошим батьком для своїх дітей, також потрібно бути найперше хорошим чоловіком для своєї дружини й потрібно пам'ятати про недосконалість своєї людської природи, а також про те, що цю недосконалість має і твоя дружина, і про це говорить отець Кирило: «Тям собі, що і ти маєш блуди, і вона не есть совершеною!»²². Також отець наголошує на тому, що подружжя повинно плекати такі чесноти як любов і терпеливість, без яких важко буде реалізувати це покликання, і говорить наступне: «В зношенях з собою любіться, будьте терпеливі, а Господь Бог благословити вас буде»²³.

Саме тому святий папа Іван Павло II, говорячи про повагу чоловіка до дружини, яка впливає із правдивої подружньої любові, зазначає:

Правдива подружня любов ставить за передумову та вимагає, щоб мужчина відчував глибоку повагу до рівної його власній гідності жінки: «Ти не є її паном, - пише св. Амвросій, - а чоловіком, ти отримав не служницю, а жінку... Відплати доброзичливістю за доброзичливість, любов винагороди любов'ю»²⁴.

Окрім того, отець Кирило у своєму творі *Должности селянина* порівнює стосунки чоловіка і жінки у відношенні до стосунків між Христом і Церквою й

²⁰ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018, 178.

²¹ Селецький К. *Книга мудрости або жите чесного чолов'їка, яке оно посля законѡв Божихъ и людськихъ бути повинно*, 16.

²² Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 178.

²³ Там само, 178.

²⁴ Іван Павло II. Апостольський повчання *Familiaris Consortio*. Львів 2006, 16.

цитує послання апостола Павла до Ефесян 5, 25.: «Мужіє, любіте своя жени, яко же і Христос возлюби церков і себе придаде за ню... Тако должны суть мужіє любити своя жени, яко своя тілеса»²⁵. Ще один аспект, про який прагне наголосити о. Кирило, стосується саме ставлення чоловіка до жінки у плані рівномірного розподілення сімейних обов'язків, говорячи наступне: «Не обтягай ю занадто великою працею, не домагайся того, що єї сили переходять»²⁶. Але автор говорить не тільки про рівномірне розподілення праці між чоловіком і жінкою, але й між всією родиною, і зазначає наступне: «Особливо зважати маєшь, щобъ жадне з родини, жадне съ челяди одно другого не горшило, щобъ кождый сповнявъ, що до него належить, щобъ одинъ на другого работы не спыхавъ»²⁷.

Проте отець не тільки зазначає про рівномірне розподілення сімейної праці, але й про ставлення чоловіка до жінки як до рідної матері, як до матері своїх дітей та до вірної супутниці спільного життя, говорячи наступне: «Люби ю, як жену, стережи, мов дітину, шануй, яко матір дітей твоїх, почитай, яко господиню дому твоего, а яко перед товаришкою житя не тайся з нічим»²⁸. Також про цю пошану до жінки, яка починається найперше з пошани до власних батьків, отець Кирило зазначає у творі *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка*, де говорить наступне: «Паробокъ, що вотця, матеръ и старшихъ шанує, буде такожъ ж'їнку шанувати»²⁹.

Дуже важливими критеріями взаємовідносин між чоловіком і жінкою на думку отця Кирила – збоку чоловіка має бути терпеливість та напоумлення у разі виникнення якогось непорозуміння, про що і зазначає наступним чином: «Коли вона єсть скоро до лайки і оприсклива, то ти будь терпеливий, коли же успокоїтсь, то ти ю упімни»³⁰. І розвиваючи цю ж саму пораду щодо

---

²⁵ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 178.

²⁶ Там само, 178.

²⁷ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 54.

²⁸ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 178.

²⁹ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 46.

³⁰ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 178.

Розділ 1. Батьки як перші наставники та вчителі духовного життя дитини
виникнення якогось непорозуміння, отець радить не реагувати злом на зло, а навпаки наголошує на напоумленні з любові, говорячи наступне: «Не зневажай, не проклинай, але остерігай і картай, коли на тоє заслужит, не з злости, только з любви к ней, щоби Господа Бога не прогнівати!»³¹.

І тому, для того, щоб чоловік відзначався вищенаведеними чеснотами, джерелом, з якого він черпатиме сили, це насамперед мають бути глибокі стосунки з Богом та вибір такої ж супутниці по житті як він сам, про що зазначає автор так: «Паробокъ въ церкв'ї побожный, дома тихій а покорный, що глядає соб'ї честного товариства щобъ забавити и повеселити ся, см'їлый та отвертый, такий буде добрымъ мужемъ, наколи оженитъ ся съ честною та робучою д'ївчиною»³².

Окрім того, отець Кирило Селецький також наголошує на тому, що потрібно чоловіку застановитися над тим, що в його обов'язки входить також вміння розрадити та послужити дружинні у випадку хвороби чи певного розчарування, де говорить наступне: «Доглядай, коли єсть недужа, розвесели коли сумує»³³. Ще один дуже важливий момент, про який наголошує отець Кирило – це про подружню вірність, про те, що чоловік повинен нагадувати дружині, що сповняючи свої подружні обов'язки, вона завжди повинна тримати свій погляд на Христа, і про це отець говорить наступне: «Коли хочеш з неї добру жінку, наглядай, щоби должности свої взглядом Бога вірно ісповняла. Коли вона буде невірна супротив Бога, то тим більше супротив тебе невірною буде»³⁴.

Продовжуючи тему вірності подружньої, отець Кирило наголошує на вірності обох подругів, говорячи наступне: «Коли же справедливо домагаєшся, щоби не переступила вірности супружеской, будь же і ти єї вірним, якоже зарівно присягали-сьте в церкві святій вірність взаїмну аж до смерти

---

³¹ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 178.

³² Селецький К. *Книга мудрости або житє честного чолов'їка, яке оно посля законовъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 47.

³³ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 178.

³⁴ Там само, 178.

Розділ 1. Батьки як перші наставники та вчителі духовного життя дитини
сохраняти»³⁵. Підкреслюючи тему подружньої вірності, отець Кирило акцентує увагу на зберіганні заповідей Господніх як запоруку для вірного і чеснотливого життя, про що і говорить наступним чином: «Тямь соб'ї такожь, брате молодый, коли хочеш мати благословенє Боже, безь котрого нема щастя на св'їт'ї, треба тоб'ї сохранять запов'їдь Господню: Жий в'їрно зь женою!»³⁶.

Тепер же, коли чоловік усвідомлює своє покликання у подружньому житті, варто тепер представити погляди отця Кирила Селецького щодо постаті батька, як духовного наставника для своєї дитини. Отець Кирило наголошує на тому, щоби чоловік найперше прикладом свого власного життя не дав згіршення для своєї дитини, отець зазначає наступне: «Тям собі, що не на тоє дав ти жите дитині твоєй, щоби-сь убивав душу єї. Горе тобі, коли соблазниш дитину твою! Який батько, такий син. Яблоко не далеко відкотится від яблінки!»³⁷.

Отець Кирило кожному батькові намагається подати певне розуміння суті їхнього батьківства та розуміння призначення дітей у житті батьків, і подає певне осмислення того, як і для кого цих дітей потрібно виховувати, тому говорить: «Бог дав тобі діти не на то, щоби трудилися для тебе, мов той віл або кінь, бо ж діти ті не суть твоєю, тільки Божою власністю. Ти маєш їх од Бога, а не от сатани; тож годуй їх по-божому для неба, а не для пекла»³⁸.

На думку автора, дуже важливим критерієм у батьківському вихованні та духовному наставництві є чеснота розсудливості, про яку отець Кирило згадує у творі *Книга мудрости або житеє чесного чолов'їка*, говорячи, що: «Будь отцемь тво'їй дитин'ї, але не катомь, и м'їркуй соб'ї добре, коли дитину приголубити та до сердца пригорнути а коли покарати маєшь»³⁹.

Якщо переходити до суті духовного навчання батьком своїх дітей, то отець Кирило акцентує найперше свою увагу на молитві та навчанні катехизму, при цьому застерігає батька від антиморального навчання та цитує книгу

³⁵ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 179.

³⁶ Селецький К. *Книга мудрости або житеє чесного чолов'їка, яке оно посля законѡвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 48.

³⁷ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 175.

³⁸ Там само, 175.

³⁹ Селецький К. *Книга мудрости або житеє чесного чолов'їка, яке оно посля законѡвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 18.

Второзаконня 11, 19, говорячи: «Учи діти молитися і учи їх катихизму сам, бо Господь се тобі приказує: “І научите сим чада своя глаголаши сія сидящу тобі дому”. Тому учи їх боязни Божой, а не проклонів та лихословій»⁴⁰. Але для того, щоб могли навчати свою дитину, як вона має правильно вести духовне та моральне життя, отець Кирило Селецький подає спосіб певного напимнення дитини у разі неадекватної поведінки, та застерігає батьків, щоби ніколи не проклинали дитину, щоб самому собі не нашкодити, при цьому зазначає наступне: «Не проклинай дитину твою, бо не на то дав тобі ю Господь Бог, щоби-сь ю проклинав, сей бо проклон паде на твою голову! Коли на се заслужить, можеш ю накартати, укарати і вибити, лиш проклинати тобі не вільно»⁴¹.

І тому, щоб духовні поради батька дітьми приймалися і виконувалися, він сам повинен бути прикладом практикуючого християнина, і як зазначає отець Кирило, він не повинен своїм прикладом демонструвати перед дітьми антихристиянський спосіб життя, і отець говорить що: «Най дитина твоя тя ніколи п'яного не бачит, запоморочивши голову, твориш ти і другі гріхи, і даєш соблазн. Пам'ятай собі, що сказав Христос: “Горе тому, через котрого соблазн діється”»⁴². З духовних настанов отця Кирила бачимо, що він не тільки наголошує на згіршені дитини певним аморальним прикладом батька, але й прив'язує свою увагу до місця, де б дитина могла це згіршення отримати, і говорить: «Не води дитину до корчми або не посилає ю там, щоби ся не присуховало і не приглядало нечестям, які там звичайно діються. Всяку нагоду до гріху віддаляй від неї»⁴³.

Варто зосередити нашу увагу на ще одному дуже важливому аспекті духовного наставництва, який представлений у творах отця, а саме на тому, що батьки мають у цьому процесі духовного наставництва також наголошувати на темі крадіжок чи шахрайства, та на покаранні в разі виявленні чогось

---

⁴⁰ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 175.

⁴¹ Там само, 175.

⁴² Там само, 175.

⁴³ Там само, 175.

Розділ 1. Батьки як перші наставники та вчителі духовного життя дитини
подібного, але й самі не повинні виховувати свою дитину, привчаючи до такого «легкого» способу заробітку, і отець про це пише наступним чином:

Строго покарай дитину, коли бачиш, що вона крадежію опоганила свою душу. Ти ю накажеш прутом, а душу єї з пекла освободиш. Не ділай так, як се ділают гдекотрі батьки, що діти свої задля крадежи до чужого ліса або в поле висилают, і хвалят, і цілуют, коли не з порожними руками домів вертают⁴⁴.

І щось подібне на тему крадіжок чи шахрайства автор зазначає у книзі *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка*, говорячи: «Дай бачность також на д'їти твои, щобъ н'їколи хотяй бы на найменшу р'їчь не полакомили ся. Коли дитина принесе до твоєи хаты що чужого, якъ: грошь, кусникъ жел'їза, ножикъ, а хочбы яблоко або шпильку, то вели сейчасъ воддати, кому се приналежить»⁴⁵. Щоб справа не дійшла до того, що діти будуть займатися крадіжками, отець Кирило радить батькові навчити дітей завжди говорити правду, і зазначає: «Отче честный, най д'їти твои все правду бес'їдуютъ, най не божать ся на що небудь, тогда певно ложно присягати не будутъ и все житє опрорадять по Божому та съ правдою н'їколи не розминуть ся»⁴⁶.

1.3 Мати – духовна провідниця сім'ї.

Розглянувши постать батька, як духовного наставника, для своїх дітей та зосередивши увагу на його правах і обов'язках як вірного і люблячого чоловіка для своєї дружини, тепер варто зосередити свою увагу і розглянути постать матері як духовного та морального авторитету для своїх дітей. Найперше потрібно звернути увагу на неї у стосунку до свого чоловіка, та у розумінні нею покликання до материнства.

Отож, автор наголошує на тому, що жінка зможе зреалізувати своє покликання, яке отримала від Бога, та дасть собі раду в житті лише тоді, коли буде жити з Богом, і про це автор говорить наступне: «Д'ївчина, що по Божому

⁴⁴ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 175.

⁴⁵ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 19.

⁴⁶ Там само, 19.

жиге, має надъ нещасливимъ помилованє, б'їдного она поратує, недужного пот'їшить и якъ може заходить, бол'їзнь єго серця и є'ї болить, она заплаче надъ кал'їкою»⁴⁷.

І тому отець Кирило Селецький наголошує на трьох важливих на його думку чеснотах, які жінка повинна дотримувати у подружжі, а саме на вірності, любові та послуху, і про це говорить наступне:

Тям собі, що присягала ти мужови твому в церкві вірність, любов і послушеньство, що же присягала ти, се додержи. Муж єсть головою дому, шануй го, почитай і будь му послушною во всім, що не єсть гріхом. Не давай му причини, щоби тя підозривав, тому будь обачною в поступках твоїх⁴⁸.

Також отець застерігає жінок від збирання будь якої неправдивої інформації, яка б стала на заваді розвитку подружжя та викликала певний неспокій у родині, і звертається до жінки наступним чином: «Не любуйся в пльотках, і не слухай їх, і не розноси, щоби-сь не розсівала несупокій, тим ображувала Господа Бога і наносила шкоду собі і другим»⁴⁹.

Окрім того, не менш важливою порадою для жінки з боку отця Кирила є наголос на тому, щоб вона шанувала батьків свого чоловіка, оскільки пошана є важливим критерієм у будіванні сімейних стосунків, і отець говорить: «Май в почеси родичів мужа твого, мовби твої власні були»⁵⁰. У творенні сімейної ідилії потрібно пам'ятати також про взаєморозуміння, тому автор звертається до жінки, щоб вона, виконуючи будь яку справу, радилася з своїм чоловіком, оскільки чоловік є головою сім'ї. Автор говорить: «Не ділай нич, заким спершу не порадишся мужа твого, а се, що він тобі скаже, ділай охотно, хотя й би і не миле тобі було»⁵¹.

Разом з тим автор закликає жінок, щоб ті не випрошували у своїх чоловіків грошей на те, щоб їх тратити без потреби, а радше щоб жінки прикрашувалися праведністю і гідно виховували своїх дітей, і автор про це говорить так: «Не

---

⁴⁷ Селецький К. *Книга мудрости або жите чесного чоловіка, яке оно посля законів Божихъ и людськихъ бути повинно*, 50.

⁴⁸ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 179.

⁴⁹ Там само, 179.

⁵⁰ Там само, 179.

⁵¹ Там само, 179.

наражай мужа на безпотребні видатки, щоб купував тобі то хустки, то стяжки, то коралі. Не в строях глядай ти вилічія перед другими, тільки в праці і в праведності, твоєю-бо найбільшою окрасою єсть захованє ладу в господарстві і добре вихованє дітей»⁵².

Духовне наставництво будь якої людини, а у цьому випадку, коли о. Кирило звертається до жінки, починається з вправління у чеснотах та у сумлінному виконуванні обов'язків, які стосуються сім'ї та допомагають для самоформації. Автор звертається до жінки: «Старайся у всім угодити мужеві своєму, най він має на час здорову і смачно прилагоджену поживу, шматє, харно випране. Коли муж чи то на челядь, чи на діти розсердиться, то не ятри єго, тільки старайся усмирити. Бо где єсть проклін і сварня, там нема Божого благословєньства»⁵³. Отже, найголовнішим ключем, без якого неможливо стати духовним наставником, є уповання на Бога, тому о. Кирило звертаючись до жінки, говорить: «Тям собі, що без помочи Божої не будєш ні доброю матарею, ні женою, ні господинею. Тому моли Бога часто о сю поміч!»⁵⁴.

Без сумніву, джерелом будь якого духовного наставництва являєтьєся молитва, навчаннє Божого Слова та навчаннє катехизму, який слугуватимє фундаментом у духовному житті, тому у зверненні до матері отець Кирило найперше акцентує свою увагу на цих моментах, говорячи: «Старайся, щоби діти добре катехизм уміли і щодєнь враз з тобою молилися перед іконою чи то Христа, чи Пречистої Діви Марії, котрі-то ікони нехибно в хаті твоєї находятьєся»⁵⁵. І тому отець Кирило Селецький у книжці *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка* звертаєтьєся до матерів, щоби ті у процесі духовного наставництва навчали своїх дітей зберігати заповіді Божі, плекали чесноту послуху та навчали дітей щодєнної молитви, і про це говорить наступне: «Ховай, мати, дитину твою ведля запов'їдей Божихъ, плекай є'ї у невинности и чистот'ї, у послує'ї и у побожности. Навчи є'ї, якъ має рано и въ вечерь Богу

---

⁵² Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 179.

⁵³ Там само, 179.

⁵⁴ Там само, 179.

⁵⁵ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 175.

честь и славу воддати, а що 'їй прикажешь, нехай сейчась сповняє охочо и весело, щобъ ажъ дивитися було любо»⁵⁶.

Варто зазначити, що духовне наставництво – це не лише різного роду повчання, але це також наставництво, яке реалізовується за допомогою доброго батьківського прикладу, це також свого роду належний догляд за дітьми та розподілення свого дорогоцінного часу на їхнє виховання, і про це говорить отець Кирило Селецький звертаючись до матері: «Не полишай їх без надзору оскільки зможеш! Бери їх завжди з собою, чи то коли ідеш у поле, чи то до церкви, тільки не бери їх на ярмарки, або торги, або корчми!»⁵⁷. І тому отець Кирило наголошує на тому, що матір повинна повчати дитину власним прикладом та дбати за неї не з того моменту, коли вона почне розуміти що саме від неї вимагають, але ще тоді, коли вона знаходиться у лоні матері, і зазначає наступне: «Заким дитина прийде на світ, не ділай нич такого, чим би-сь чи то єї, чи собі пошкодити могла! В тім часі, коли дитина грудь твою ссе, вистерігайся особливо гніву і п'яньства, щибі-сь бідній дитині, місто поживи, трутини не давала!»⁵⁸.

Разом з тим автор закликає матір, щоб вона навчала своїх дітей власним прикладом, та застерігає, щоб часом не дала своїм дітям якое згіршення та не поведилася аморально, і цитуючи святого Єроніма, говорить про це так: «Вдень і вночи будь дуже обачною, що би-сь мимохить дитині соблазни не дала. Пам'ятай о тім, каже св. Ієронім до родичів, щоби-сьте діти радше учили приміром, як словом»⁵⁹. І застерігає отець Кирило матір, щоб не дала згіршення дитині чи то словом, чи прикладом, прирівнюючи дитину до воску зі свічки, говорячи: «Дитина є гей той мягкій воскъ, а кожде твоє слово, кождый твой

---

⁵⁶ Селецький К. *Книга мудрости або жите чесного чолов'їка, яке оно посля законвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 16.

⁵⁷ Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 176.

⁵⁸ Там само, 176.

⁵⁹ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатои // Душпастир* 7. Львів 1896, 176.

прикладъ такъ на н'їй вытисне ся якъ на воску, и вже не затре ся ан'ї не змаже»⁶⁰.

Окрім того, автор закликає матерів, щоб ті не дали власним прикладом згіршення своїм дітям, і наголошує їм на тому, щоб уберігали дітей від аморального способу життя, говорячи: «Добра мати не призволить ити д'ївц'ї до корчмы, щобъ тамки гуляла, бо легко може тамъ и прийти м'їжь п'яницями на ганьбу та на публіку, а тогды пожалъ ся Боже б'їдного д'ївчати»⁶¹.

Однією з найголовніших порад, які отець Кирило адресує до матерів – це порада молитви за дітей, і говорить про це так: «Молися за діти, котрі тобі Бог дав і котрі для Бога годувати маєш»⁶². І дуже важливим застереженням для матерів з боку отця Кирила являються наступні слова: «Най матери сами харни будуть, бо коли матери нехлюя, то год'ї водъ д'їтей харности домагати»⁶³.

Отже, із вище неведеного випливає те, що основне завдання батьків щодо виховання дитини полягає у переданні родинних цінностей та пізнанні Бога. Якщо батьки не мають можливості виховувати дитину, не мають часу присвятити себе належним чином для виховання дитини з огляду на працю, чи через інші обов'язки, о. Кирило Селецький радить таким батькам віддати дитину у виховні заклади, які спеціалізуються християнським вихованням. У такий спосіб отець Кирило до таких батьків, які не мають часу для того, щоб виділити його на виховання власної дитини, говорить: «Не жалуйтежь про тоє гроша и завод'їть оу себе школы, гдебы ся д'їти ваши научили читати, писати та рахувати, Богу служити, словомъ всього, що доброму газд'ї або ремесникови придатнимъ быти може»⁶⁴.

Завдяки доброму християнському вихованню, яке батьки передають своїм дітям ще з самого малечку, пожнуть такі плоди як повагу до самих себе та

---

⁶⁰ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законѡвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*. 17.

⁶¹ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законѡвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*. 31.

⁶² Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори*, 176.

⁶³ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законѡвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 23.

⁶⁴ Селецький К. *Своя хата. Читанка сельському народу на хосенъ*, 89.

Розділ 1. Батьки як перші наставники та вчителі духовного життя дитини
турботу про себе у старості, а дітям своїм забезпечуть добру долю і випrosять Божого благословення. І тому, ті «діти, які слухають батьків, живуть у згоді із власним сумлінням та зростають у шляхетності. Батьківське благословення спочиває на них і їхній родині, а Господь обдаровує їх достатком і довгими роками життя, щоб вони могли тішитись своїми дітьми»⁶⁵.

---

⁶⁵ Марко С. *Харизма і життя Згромадження св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії 1898 – 1990*, 72.

2 РОЗДІЛ

ХРИСТИЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ В ЗАХОРОНЦІ

2.1 о. Кирило Селецький «Ветеран – засновник» перших захоронок в Галичині.

У творчості отця Кирила Селецького тема про християнське виховання займає центральне місце. І це не дивно, тому що сам процес виховання має бути на першому місці в житті кожного християнина, людина повинна завжди прагнути до досконалості. Слуга Божий отець Кирило Селецький намагався всеціло посвятити себе на службу Богові і людям, та забезпечити це християнське виховання як на своїх парафіях, так і пізніше у захоронках – дошкільних навчальних закладах, які провадитимуть сестри із чернечих згромаджень, що їх заснував отець Кирило.

У своїх спогадах о. Іван Музичка про цього праведного мужа і його жагу до служіння та християнського виховання люду Божого говорить такі слова: «Отець Кирило - то особа, що для нього зразу стали за тісні рамки тодішнього вузького душпастирювання тільки в мурах церкви і церковної ризниці»¹. Отець Іван наголошує на тому, що о. Кирило не ставить перед собою ціль душпастирювати лише в межах парафії, а прагне вийти поза ці межі. Він намагався знайти нові способи для душпастирської діяльності, намагався піднімати народ в різний спосіб, а саме навчаючи його, виховуючи і піднімаючи на дусі. Він дуже любив своє рідне село, тому намагався його перевиховати і показати кращий спосіб як можна прожити життя серед різних проблем і не зневіритися.

Втім отець бачив велику потребу в монастирях. Він вважав що вони потрібні для того, щоб проголошувати Боже слово і виховувати дітей в захоронках. Отець нітрішки не вагався в тому, що краще дбати про духовне виховання дітей в захоронках ніж сестри монахині ніхто не зможе, «божъ чимъ больше религіѣни суть проводир'ї якои охоронки, то тымъ больше и точн'їйше

---

¹ Музичка І. *Вступне слово // Богословія 52-53*. Рим 1988, 129.

сповняють свою задачу»². І тому для цих потреб отець заснував два чернечі згромадження. Він сам їздив по світі не лише для того щоб подорожувати, але й щоб подивитися, як розвивається Церква в Європі, з метою набратися досвіду.

Окрім того, коли отець Кирило був парохом у селах Жужелі і Цеблові, то була там група молодих дівчат, якими він духовно опікувався. Він бачив в них покликання до монастиря, але не знав куди їх відіслати. Отець мав ідею заснувати нове згромадження, і це мали «бути сестри, які ціль свого життя виділи би в освяченні своїх душ і в безнастанній праці над духовним виробленням української дітвори в захоронках»³.

Захопившись їхнім бажання присвятити себе всеціло на служіння Богові, отець Кирило Селецький спочатку написав правила для сестер, а у с. Жужелі місцева парафіяльна громада подарувала площу під будову, і отець за свої кошти побудував перший будинок, який став новіціатом для сестер. Як згадує о. Теодор Вергун, що «дня 27-го серпня 1897 року, в день Успення Пр. Д. Марії посвячено торжественно той дім СС. Служебниць і там уміщено с. Михайлину, в чині Йосафату Гордашевську, і 8 дівчат з Жужеля і Цеблова»⁴.

Оскільки о. Кирило сам дбав за добре християнське виховання довірених Богом йому парафіян, то й діяльність нового Згромадження СС. Служебниць скерував в напрямку введення захоронок для дітей. Про подальшу діяльність нового Згромадження зазначає о. Теодор Вергун, кажучи: «перша ціль згромадження це ведення захоронок для дітей, і тому о. Селецький хотів як найскорше таку захоронку в Жужелі отворити»⁵. Однак для того, щоб сестри могли вести працю з дітьми в захоронках, потрібно було відправляти сестер на навчання в ті захоронки, які вже функціонували, з метою здобуття знання і досвіду праці у цій галузі. У споминах о. Теодора згадується наступне:

Першою до новіціату зголосилася рідна сестра настоятельки, Анна. Отець Селецький поставив як умову її прийняття, укінчення фреблівської школи, чи взагалі знання ведення захоронки. У Львові утримували тоді СС. Феліціанки дві захоронки. До одної

² Селецький К. *Допис зь Жужеля // Посланник 18*. Перемишль 1893, 5.

³ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького // Богословія 52-53*. Рим 1988, 154.

⁴ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 159.

⁵ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 160.

з них прийняли її на практику, по скінченні якої о. Селецький прийняв її до новіціату в Жужелі д. 20/4/1893 і вона почала вести в нас першу захоронку в Жужелі 19/05/1893р.⁶.

Саме таким чином зафункціонувала перша захоронка під проводом сестер Службниць ПДМ, і як я вже вище згадував, що розпочала працю з дітьми Анна Гордашевська, рідна сестра настоятельки цього Згромадження с. Йосафати Гордешевської.

Проте варто зазначити те, з чого саме розпочиналася праця у першій захоронці, і також я б хотів в особливий спосіб наголосити на креативності о. Кирила у пошуку місця, де б могли організувати цю працю. У життєписі про о. Кирила о. Теодор зазначає, що з пошуком місця під облаштування першої захоронки о. Кирило сильно не затруднявся, оскільки:

Недалеко від дому новіціату находилася стодола. У цій стодолі казав отець дати двері і вікна, поробити лавочки і столики і т. п., взагалі казав одну частину стодоли переробити на кімнату, і тут помістилася перша у нас захоронка. Так, отже, став о. Селецький не тільки основником Згромадження СС. Службниць, але також основником першої захоронки для дітей, першого діточого садочку в Жужелі 19/5/1893 р.⁷.

Окрім того, із облаштуванням цієї стодоли під захоронку нарешті:

Сповнилася знов одна із мрій о. Селецького. Він вже при укладанні правил для СС. Службниць так багато звернув уваги на ведення захоронок, що в цих правилах докладно подав як належить їх вести. І, взоруючись на ті правила, багато років по тому люди складали вказівки, щоби по них навчитися провадити дитячі садки⁸.

Отже, бачимо, що пізніше ті правила, які отець написав для Згромадження СС. Службниць, мали між людьми великий попит у справі ведення дошкільних навчальних закладів – дитячих садків. Захоронки, засновані о. Кирилом, стали свого роду таким духовним плацдармом, де виховувалися майбутні Христові воїни, оскільки «через них мали СС. Службниці ширити Божу славу між українською дітворою та мали працювати над вихованням дітей»⁹.

Отець Кирило Селецький на початку ХХ ст. співпрацював з товариством «Руська захоронка» яке розпочинало свою діяльність у місті Львові. Це

---

⁶ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 160.

⁷ Там само, 160.

⁸ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

⁹ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 160.

товариство у «1900р. зародилося у м. Львові, яке згідно із своїми статутами мало мету закладання захоронок для дітей у цілій Галичині»¹⁰. Із книги, яка називається *Charyzmat i życie zgromadzenia sióstr świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny* дізнаємося, що отець покладав велику надію на це товариство, оскільки «воно займалося виховною працею з дітьми в захоронках. Інші священники також покладали велику надію на це товариство, сподіваючись що воно розвине в Галичині свою діяльність та будуть створені місця, де буде проводитися виховна праця з дітьми дошкільного віку»¹¹.

Тим часом, як тільки це товариство почало розвиватися:

Отець Селецький відгукнувся на співпрацю з організаційним комітетом і запропонував використати для ведення захоронки приміщення цеблівського будинку, збудованого для дівчат, котрі прагнули бути черницями і вже вели до того часу захоронку в цьому приміщенні¹².

В скорому часі це:

Товариство “Руська захоронка” у Львові зробило перший ступінь в своїй діяльності. Заходом виділу товариства та при щедрій помочі і подмозі ветерана-патріота о. Кирила Сілецького з Жужеля, Сокальського повіта, заснована в прилученому до Жужельської парохії селі Цеблові першу руську охоронку для сільських дітей. Матеріальні основи до заложення охоронки дав протектор і фундатор о. Сілецький, водступивши збудовану на сю ціль простору хату з обширним огородом та загалом запевнивши охоронці і управительці охоронки повне удержане¹³.

Але, на превеликий жаль, в подальшому це товариство припинило свою діяльність і сестри Службниці закинули свої доми в певних місцевостях, оскільки не мали можливості утримати себе та вести захоронки для дітей. Унаслідок того, отець Селецький діяльність згромадження сестер Святого Йосифа ОПДМ, яке засновує в Цеблові, скеровує в напрямку виховної діяльності з дітьми в захоронках.

Втім, варто підкреслити, що отець Кирило Селецький, незважаючи на свій похилий вік, із заснуванням згромадження сестер Святого Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії не схибив. Це згромадження виправдало його надії,

---

¹⁰ Марко С. *Харизма та життя згромадження св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії 1898 – 1900 рр.* Львів 2020, 30.

¹¹ Marko S. *Charyzmat i życie zgromadzenia sióstr świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny obrządku bizantyjsko – ukraińskiego*, Wrocław 2011, 35.

¹² Марко С. *Харизма та життя згромадження св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії 1898 – 1900 рр.* 31.

¹³ Там само, 31.

оскільки сестри активно працювали з дітьми в захоронках та виконували ще інше служіння, яке на них було покладено. Отець Кирило Селецький, як засновник цих згромаджень спрямував їхню діяльність на виховну працю. Він показав приклад ревного душпастиря, який, незважаючи на свій вік, так багато зробив на благо Церкви та на славу Божу.

2.2 Виховання в захоронці.

Перш ніж перейти до розгляду процесу християнського виховання в захоронках, потрібно наголосити на тому, що отець Кирило Селецький найперше зазначає, «що найважливішою задачею родичей християнських єсть сов'істне вихованье своихъ д'їточокъ, именно до часу, коли трудъ сей под'їлить съ ними школа»¹⁴. Отець Кирило прагне застерегти батьків від тої непоправної шкоди, якої зазнає її душа, коли батьки нехтуватимуть своїми прямими обов'язками і позбавлять дитину християнського виховання, оскільки «для дитини бракъ ока родительского въ першихъ л'їтахъ, коли она приходить до розуму и перши кроки на дороз'ї житя ставить, єсть се шкода безконечна, котра одобьєся на цломъ будучномъ житю»¹⁵.

У зв'язку з тим, катехизм УГКЦ *Христос наша Пасха* щодо християнського виховання у сім'ях, зазначає, що:

У процесі виховання сім'я розвиває і виховує людину у всій її повноті та всіх її вимірах. Батьки є першими, хоч і не єдиними вихователями своїх дітей, і ніхто не може позбавити їх цієї відповідальності. Батьки мають право та обов'язок виховувати своїх дітей по-християнськи, тож повинні шукати найкращих засобів для ефективного сповнення цього обов'язку. Батьки відповідальні за передання своїм дітям скарбу віри та покликанні довести своїх дітей до «до зросту повноти Христа (Еф 4, 13)»¹⁶.

Подібно і документи Другого Ватиканського Собору у декларації про християнське виховання *Gravissimum educationis* стосовно християнського виховання у сім'ях та ролі батьків як перших вихователів, зазначають, що:

---

¹⁴ Селецький К. *Допис зъ Жужеля // Посланникъ 18*. Перемишль 1893, 5.

¹⁵ Селецький К. *Допис зъ Жужеля*, 5.

¹⁶ Синод Української Греко-Католицької Церкви. *Катехизм Української Греко-Католицької Церкви «Христос – наша Пасха»*. Львів 2011, 284.

Розділ 2. Християнське виховання в захоронці

Оскільки батьки дали життя своїм дітям, вони мають вагомий обов'язок їх виховувати, тож слід їх визнати першими й головними вихователями. Цей обов'язок є настільки важливим, що коли цього батьківського виховання бракує, важко заповнити його чимось іншим. Отже, на батьках лежить завдання – створити в сім'ї таку атмосферу, оживлену любов'ю і пошаною до Бога і людей, яка сприяла б повноцінному особистому й суспільному вихованню дітей¹⁷.

На привеликий жаль реальність є зовсім іншою, оскільки був перехід до часу і реалій попереднього століття, тому:

Тисячі людей, жіючихъ зъ праці рукъ и то зъ праці по за домомъ, не суть въ состоянію доглядати д'їтей своихъ. По м'їстахъ роботники, котри трудятся по фабрикахъ, по селахъ люде в час'ї жнивъ загально вс'ї, а въ иншомъ час'ї тоти, котри мусять ходити на заробок денний, полишають д'їти дробни оп'їц'ї ихъ самыхъ, съ чого повстають тысячни шкоды¹⁸.

При цьому варто зазначити, що через батьківське цілковите заангажування в роботу, з метою заробітку задля отримання сім'ї, яке веде до занедбання християнського виховання власних дітей, в результаті чого на «д'їти, безъ дозору лишени, кидаєсь часто - густо одинъ блудъ, котрый не догляненный и не устороненый, веде на дуже згубну и дуже гр'їшну дорогу нечистоты свого рода, котра опосля потягає за собою тысячни насл'їдки дуже сумни»¹⁹.

Звісно, що для того, аби почати розглядати сам процес виховання в захоронці, на мою думку потрібно зазначити те, що саме являє собою такий виховний заклад як захоронка, для чого вона потрібна, що саме вона може дати дитині, та на яких засадах вона базується?

Отож, засновуючи захоронку під проводом двох чернечих згромаджень отець Кирило намагався допомогти тим сім'ям, які були неспроможні забезпечити своїм дітям належне християнське виховання. В цих захоронках перебували діти «оть л'їть 4. до 6., по м'їстахъ нав'їть вже и рочни, перебували ц'їлый той часъ, въ котромъ родич'ї ихъ заняти суть по за домомъ»²⁰.

Без сумніву, можна ствердити, що у тодішньому суспільстві була потреба у християнському вихованні дітей, тому заснування захоронки і було першочерговою метою, оскільки захоронка передбачала:

---

¹⁷ II Ватиканський Собор. Декларація про християнське виховання *Gravissimum educationis*. Львів 2014, 199.

¹⁸ Селецький К. *Допис зъ Жуужеля // Посланникъ 18*. Перемишль 1893, 5.

¹⁹ Селецький К. *Допис зъ Жуужеля*, 5.

²⁰ Селецький К. *Допис зъ Жуужеля*, 5.

Щоб подь дозоромъ вызначеныхъ до того особъ старшихъ, хоронить охоронка д'їти не лишень отъ повыше згаданыхъ небезпеченьствъ, но вляяе на ихъ ц'їле образованье, отзвычаюе ихъ отъ простацтва и блудовъ, яки принесли они зъ дому або улиц'ї, призвычаюе ихъ до чистоты, ладу и послуху, учитъ в'їжливого захованя м'їжъ собою и въ отноcinaхъ до особъ старшихъ учитъ молитвы и початковъ правдъ св. в'їры²¹.

Проте в жодному разі захоронка не намагалася замінити дітям школу, а навпаки, різнобічно підготувати дітей до школи, в плані духовному, моральному, соціальному і т. д., оскільки ті «д'їти, котридовшій часъ охоронку пос'їщали, будуть о много справн'їйши, коли стануть до школи ходити, якъ тоти, що охоронки не бачили, божъ въ охоронц'ї наложилися они до послуху, до обачности и до понятливости»²².

У введені захоронок отець Кирило надавав перевагу духовним особам, які могли гідно виховати дітей у дусі Христового вчення, за Його заповідями та за власним прикладом поведінки і життя. У його випадку це були чернечі згромадження, які він заснував власне для того, щоб пізніше вони могли вести захоронки, оскільки вважав:

Охоронка така есть тымъ хосенн'їйша, чимъ больше десп'їли до єи веденя суть тоти, котрымъ она пов'їрена. Загально повсюда ведуъ ихъ законниц'ї, и тамъ охоронки суть ведени найл'їпше, божъ чимъ больше релігійни суть проводир'ї якои охоронки, то тымъ больше и точн'їйше сповняють свою задачу²³.

Заснувавши Зромадження сестер Служебниць, о. Кирило Селецький написав для них також правила, тобто постанови, яких вони повинні дотримуватися, для того, щоби зберегти порядок у згромадженні та могли у святості провадити чернече життя. Також варто наголосити на тому, що в тих статутах містився окремий розділ, який був присвячений темі виховання в захоронці. Отець Кирило у цих правилах наголосив сестрам на вихованні дітей, говорячи, що «коли надзирають і поучають д'їти, най памятають, що и Іисусъ Хрисиосъ любивъ д'їти и мило Єму було, коли ихъ до Него приводили»²⁴.

---

²¹ Селецький К. *Допис зъ Жужеля*, 5.

²² Там само, 5.

²³ Там само, 5.

²⁴ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатои // Душпастир* 7. Львів 1896, 196.

Найперше, з чого отець Кирило радив би сестрам розпочати у процесі християнського виховання дітей – це мало би бути ознайомлення малечі із особою Ісуса Христа, Його безмежною любов'ю, з якою любить своїх дітей рідний батько, та постаттю люблячої Небесної Матері – Пресвятої Богородиці, тому, пишучи правила для сестер отець Кирило зазначає:

Въ сповнюваню довжности що до д'їтей най не жалують Сестры н'ї пильности н'ї труду, але вс'їми силами най старають ся, щобы въ молоденьки умы и сердца вкоренити глибоко правдиве и основне познанє Ісуса Христа, горячу и д'їяльну любовь Бога и набожность до Пречистой Д'ївы Маріи²⁵.

У Євангелії від Матея Ісус Христос звертається до своїх учнів такими словами: «Пустіть дітей! Не бороніть їм приходити до мене, бо таких Царство Небесне» (Мт 19:13). Подібний акцент у ставленні до дітей робить о. Кирило коли наголошує сестрам, щоб ті:

Зъ д'їтьми, якъ зъ найдорогоц'їннїйшимъ скарбом Ісуса Христа, най старанно и зъ любовію обходять ся, щобы такъ стаючи на ровни зъ найменшими передъ Господомъ, прислужили ся Ісусу Христу, котрый не лишъ ставъ ся дитиною для насъ, але и черезъ д'їти хотвь бути прославленимъ²⁶.

Однак після того, як сестри ознайомили дітей із постаттю Ісуса Христа, Його матері – Пересвятої Богородиці, а також прикладом свого власного життя прищепили любов до Бога, наступним завданням, яке на них поклав Бог через служіння отця Кирила, являється навчання дітей молитви, тому о. Кирило наголосив сестрам на тому: «щобъ приучували ихъ короткихъ и зъ сердца плывучихъ молитвъ и тїи най повтаряють часто разомъ зъ ними»²⁷.

Коли отцю Кирилу вдалося реалізувати свою мрію і нарешті заснувати першу захоронку і віддати її під опіку сестер Служебниць, то він намагався завжди бути присутнім у захоронці. Він власним прикладом «дбав про те, щоби кімната захоронки була гарно влаштована, прибрана квітами в літі і в зимі»²⁸. Сестрам отець також дав завдання, яке полягало в догляданні за порядком у захоронці, щоб діти могли у ній себе почувати як у дома та щоб під час

---

²⁵ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатої*, 196.

²⁶ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатої*, 197.

²⁷ Там само, 197.

²⁸ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

перебування у захоронці їхньому життю нічого не зашкодило, тому сестри повинні були виконувати наступні вказівки:

Комноту захоронки, в котрій діти збирають ся, має бути кожного дня заметена, мокримь п'іскомь або иншим способомь скроплена такь, щобы при зам'ітаню порошокь въ гору не вносивь ся, вокна же, двер'і, столы, лавки и т. д. въ л'іт'і що дв'і нед'ілі, въ зим'і що найменше передь Рождествомь, передь великимь постомь и передь Великодними Святами мають бути умыти. Л'ітомь треба часто св'ітлицю перев'ітрувати, добре такожь цв'ітами зь поля и зелеными галузками ма'іти окна и бальки, щобы воздухъ бувъ св'іжий и холодный. Зимою треба кадити яловцемь, щобы такь очищувати воздухъ въ захоронц'і. Захоронка має бути м'ірно огр'іта и треба уважати, щобы діти прийшовши до комнаты, не прикладали застуден'ілыхъ рукъ, бо тоє булобы шкодливимь для нихъ. Всяки посудины най будуть упорядковани и посталени на сво'імь м'істци. Вода до мытя и напитку, якъ и призначени до того начиня мають бути чисти и все подь руками. Ручники для д'ітей мають що тыждня одм'іняти ся. М'істце до забавы и огородець мають бути чисто и старанно удержувани. Зимою сн'іги поодм'ітани, щобы діти безь замоченя ногъ могли уживати св'іжого воздуху. Такъ въ огородци якъ и въ св'ітлици захоронки не повинно н'іщо заваджати, щобы д'ітей на скал'іченє або на ударъ або на упаденє не наразити²⁹.

Проте, звичайний день у захоронці розпочинався з того, що «приходили діти до захоронки рано після снідання, здоровили Сестру словами “Слава Ісусу Христу”»³⁰. Цим вітанням, як зазначає отець Кирило «діти коли приходять и одходять, повинни перекрестити ся и оддати славу Богу, а хлопц'і мають зложити шапки на означеномь до того м'істци»³¹. Бачимо, що отець Кирило намагався допомогти дітям прищепити любов до Бога і усвідомлення Його величі та значення в їхньому житті.

Отець Кирило дуже сильно перейнявся працею з дітьми у захоронці. Він дбав не лише про стан їхніх душ, але й також про їхній зовнішній вигляд, адже самотужки намагався все тримати під своєю опікою та контролем: «сам дуже часто рано був у захоронці, уважав чи діти приходять чисто умиті, убрані, чи мають чисті ноги, чи вичищені чобітки, чи здорові, чи веселі»³². Він також і сестрам наказував, що вони «повинни дозирати, щобы діти приходилии поумывани и почесани и посля можности чисто одягнени, не стиснени т'існою

---

²⁹ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистої Д'іви Маріи Непорочно Зачатої*, 197.

³⁰ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

³¹ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистої Д'іви Маріи Непорочно Зачатої*, 198.

³² Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

опаскою або запинкою. Если потреба, повинни Сестры сами ихъ умыти и зачесати»³³.

У посланні апостола Павла до Ефесян читаємо такі слова: «Ніхто ж ніколи не ненавидів свого тіла, навпаки, він годує його і піклується ним, як і Христос Церквою» (Еф 5. 29). Отець Кирило, у всьому наслідуючи Христа, також намагався дбати про все, що йому довірив Господь, тому заповів сестрам «на щодень пересв'ідчити ся, чи всі д'їти здорови: недужинихъ, особливо на заразливи слабости, не вольно приймати. Д'їти повинни Сестр'ї дати знати, якъ лишъ почують въ собі, що суть нездорови, або що имъ щось долягає»³⁴.

Очевидно, що найголовнішим елементом, без якого не могла б добре функціонувати захоронка, це була присутність Бога у молитві, тому кожен «день у захоронці зачинався молитвою, аж потім слідувала забава»³⁵. Сестри навчали дітей різних молитов, і кожного дня, як тільки:

Д'їти скоро зберуть ся въ захоронц'ї, поклікають рядомъ, окремо хлопц'ї а окремо д'ївчата передъ образомъ Пречистой Д'ївы и зложивши руки змовлять: “Отче нашъ”, “Богородице Д'їво” и “В'їрую” и засп'ївають: “Подъ Твою Милость”, а Сестра приклонивши кол'їна має разомъ зъ д'їтьми молити ся и сп'ївати³⁶.

Також отець подав сестрам певні напрямні, які стосувалися проводу молитви та співу, а тому щодо співу завжди наголошував, що «най пересп'ївають п'їснь набожну, яка на той день буде назначена. При всякомъ сп'їв'ї треба уважати, щобы не сп'ївали крикливо»³⁷.

Коли діти завершували молитися, то:

По ранной молитв'ї сл'їдували найперше забавы, але не инши, лишъ таки, яки головна Настоятельница за одпов'їдни для д'їтей признала. Сестра мала забавляти ся разомъ зъ ними, можна однакожъ деколи лишити ихъ самыхъ при забав'ї, але треба здалека незначно наглядати, чи заховують ся такъ, якъ належить ся³⁸.

---

³³ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатои*, 198.

³⁴ Там само, 198.

³⁵ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

³⁶ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатои*, 198.

³⁷ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатои*, 200.

³⁸ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистой Д'ївы Маріи Непорочно Зачатои*, 199.

Це не просто були розваги задля розваг, але вони мали в собі також і виховну ціль, а також до цих розваг були наступні вимоги: «забавляти ся мають прилично, безъ крику, безъ бойки и безъ “потручованя”³⁹»⁴⁰.

Після розваг або забав сестри проводили різного роду навчання, тому отець Кирило вимагав від сестер пильного догляду за дітьми, а сестри в свою чергу вимагали від дітей під час навчання наступної поведінки:

С'їдають въ лавочки, окремо хлопц'ї, окремо д'ївчата. Въ час'ї науки най рукъ не ховають и не держать подъ лавкою, але на лавц'ї. Не вольно имъ въ рукахъ держати жаднихъ забавок, ан'ї такожъ чимъ иншимъ бавити ся, ан'ї розмавляти. Уважати такожъ треба, чтобы т'їсно не сид'їли. Жадна д'їтина най не одзиває ся, доки не поднесе руки до горы, даючи такъ знати, щ охоче щось сказати, и тогды, если Сестра позволить, може говорити. На сторону идуть, коли треба, въ м'їстце на се назначене, окреме для хлопц'ївъ, окреме для д'ївчатъ, не кольоро наразъ, и хутко послѣ можности най повертають. Старши д'їти, що прилично заховують ся, най дозирають молодшихъ, на пр. одно най дозирає троє и за нихъ одпов'їдає⁴¹.

Сестри намагалися різнобічно розвивати дітей, тому у захоронках вони вчили дітей «як треба прилично стояти, ходити, сидіти, просити, дякувати. По забаві йшла наука, вона тривала не довше як півгодини. Сестри розказували дітям про все, що навкруги себе бачили, розповідали їм казочки, учили катехізму, учили рахувати на пальцях, яблуках чи каштанах. Навіть учили пізнавати букви»⁴².

І тому, духовна формація і навчання в захоронці допомагали дітям загартуватися до майбутніх життєвих викликів, оскільки:

Въ захоронц'ї повинни д'їти вже зъ маленьку заправляти ся до справ ц'їлого житя людського. Якъ чолов'їкъ зъ маленьку бавить ся, потому учить ся, а одтакъ трудить ся до конца свого житя, такъ и д'їти вже въ захоронц'ї кожного дня и черезъ ц'їлый рок тымъ самымъ порядкомъ вс'ї ти справи мають переходити⁴³.

Безперечно, що у захоронках діти могли різнобічно розвиватися, оскільки сестри всіляко дбали про них, намагалися передати основи християнської віри, навчити молитви, оскільки у дитячому віці є найкраще предати та закоренити у

³⁹ Потрутити — штовхнути, кинути, звалити. *Зведений словник застарілих та маловживаних слів // Ізборник. www.litopys.org.ua* (16. 11 2020).

⁴⁰ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистої Д'ївы Маріи Непорочно Зачатої*, 199.

⁴¹ Там само, 199.

⁴² Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

⁴³ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистої Д'ївы Маріи Непорочно Зачатої*, 198.

малечі віру в Бога. Не оминала дітей також і фізична праця, адже сестри разом з дітьми «копали, пололи грядки, возили тачками пісок, замітали стежки, а старші дівчата займалися робітками»⁴⁴.

Звичайно, що не міг завершуватися день у захоронці без молитви та іспиту совісті. Творити молитву ввечері – це обов'язок кожного християнина, як подяка Богові за прожитий день, за всі Його щедри добродіства, тому сестри разом з дітьми «робили малий обрахунок совісті. Діти йшли до церкви і молилися в різних наміреннях»⁴⁵. Також, як і в будь якого практикуючого християнина, день у захоронці закінчувався молитвою, оскільки кожного дня «передь одходомъ із захоронки д'їти молять ся щиро Богу. Так рано якъ и у веч'їрѣ при молитв'ї поручає ся д'їтемъ згадати въ молитвахъ за розлични потреби ближнихъ и усп'їхъ вс'їхъ захоронокъ. Наконецъ повинна Сестра пильно уважати, щоби вс'ї д'їти спокійно и прилично домовъ розходили ся»⁴⁶.

Окрім того, як і в будь якій виховній установі, є правила поведінки яких потрібно дотримуватися, так само і в захоронці потрібно було належно поводитися. За порядком слідували сестри монахині й у виховному процесі були різні моменти, різні виклики поставали перед сестрами, оскільки були діти з різними типами характеру, і коли сестра «ту однихъ похвалить, другихъ упомне, тымъ зновъ дасть догану, тому назначить невелику кару, - а въ вс'їмъ тымъ най не показує ан'ї занадто великої поблажливости, ан'ї за великої строгости, лишь сердечну любовь, справедливость и вырозум'їлость для малыхъ д'їтей»⁴⁷.

Отець Кирило у цих правилах сестрам наголосив, щоб вони слідували як і за поведінкою дітей так, і за тим, що вони говорять, тому «выговоръ д'їтей треба поправляти, а коли що не добре назвуть, або яке не хороше слово

---

⁴⁴ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 161.

⁴⁵ Там само, 161.

⁴⁶ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистої Д'їви Марїи Непорочно Зачатої*, 201.

⁴⁷ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистої Д'їви Марїи Непорочно Зачатої*, 200.

скажуть, повинна Сестра зганити або поправити»⁴⁸, оскільки як написано у Святому Письмі, що «з повноти бо серця уста промовляють» (Мт 12,34).

Допомагати сестрам у веденні захоронок зголошувалися також інші люди, переважно жінки, яких називали «служницями», оскільки просто фізично було важко і займатися духовної формацією дітей і різними господарськими справами, тому ці люди часто «доїли корів, варили страву в кухні, спрятували в кімнатах, помагали сестрам при розділюванні страв – сніданків, обідів і вечерів, а крім цього допомагали сестрам у догляданні дітей»⁴⁹. Із спогадів Володимира Макара дізнаємося, що:

До обов'язків служниць належала теж функція раз або двічі вночі будити всіх дітей “до відра”. Ця остання процедура ніколи не обходилася без жалісних плачів і ревів розіспаной дівчорі. Але вона була подиктована практичними заглядами, щоб запобігти бодай до деякої міри моченню сінників чи матраців малятами. З тих же міркувань сестри уважали, щоб діти перед сном нічого не пили... Але все таки без”мочення” не обходилося, особливо тоді, коли наші няні забирали весь наш мізерний одяг до генерального прання, що повторялося чи не тричі літньою порою⁵⁰.

Пізніше отець засновував Згромадження сестер Святого Йосифа ОПДМ, і прагнув також, щоб і ці сестри вели захоронки, тобто і це Згромадження скерувати в напрямку виховної діяльності. І це його прагнення набуло чинності наступним чином: «початкове заняття з дітьми ввела Анна Киселик, а її товаришки Марія і Параскева наймалися до праці в багатших господарів за що отримували себе самостійно»⁵¹. Бажання засновника сестри реалізовували вповні, а також, працюючи в заможних людей намагалися забезпечувати себе і свої потреби.

Варто зазначити про те, як захоронки змінювали своє призначення в залежності від викликів часу та кількості бажуючих відвідати захоронку, і відбувалося це наступним чином:

Коли приходили неділі чи свята то захоронки змінювали своє призначення, оскільки наповнювалися дівчатами та жінками, а приходило їх так багато що годі було

⁴⁸ Селецький К. *Правила Службебниць Пречистоу Д'їви Маріу Непорочно Зачатой*, 200.

⁴⁹ Makar V. *1911 – 1993. Spomyny ta rozдумы: Zibrannia tvoriv u chotyriok htomakh* / redaktory Mykola Kulyk, Roman Kulyk. Kyiv – Toronto 2001, 32.

⁵⁰ Makar V. *1911 – 1993. Spomyny ta rozдумы: Zibrannia tvoriv u chotyriok htomakh*, 32.

⁵¹ Marko S. *Charyzmat i życie zgromadzenia sióstr świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny obrządku bizantyjsko – ukraińskiego*, 32.

дотиснутись до стола. Для них сестри читали побожні книжки і учили співати церковних пісень, а о. парох дуже тішився новим своїм твором, особливо захоронкою, до якої приходили кожного дня маже всі діти зі села⁵².

Оскільки задум отця у плані християнського виховання набував все більшого розміру, то і спектр служіння сестер розширювався, оскільки в захоронках не тільки працювали з дітьми, а й зі всіма, хто виявляв зацікавлення і бажання навчитися чогось нового.

До того ж, отець Кирило Селецький також часу не гаяв, а самотужки намагався допомогти сестрам вести захоронку. А допомагав він їм лише з тієї причини, оскільки сам дбав про християнське виховання довірених йому Богом людей і прагнув за допомогою захоронки виховати дітей у вірі Христовій, і про це зазначає очевидець цих подій юний гімназист Теодор Вергун, говорячи: «ми гімназисти дуже часто здалека дивилися як провадив о. парох в найбільшій порядку парами наших найменших хлопчиків і дівчат зі захоронки на вигін між верби і там учив їх різних пісень і хореографічних вправ»⁵³.

2.3 Роль захоронки в розвитку особистості та суспільного життя.

Роль захоронки найперше полягає у тому, щоби закласти в душах дітей міцний фундамент віри в Бога та ознайомити їх із загальнолюдським правилами поведінки у суспільстві, оскільки шлях до святості розпочинається із людяності. Тому отець Кирило Селецький наголошує на тому, що:

Як хочеш брате будувати, постарайже ся спершу за добри подвалины, за сухій и тревалый матерьяль, поший якъ належится, - тогды постоить она многи лѣта, нѣ буря нѣ туча не нанесуть єѣ шкоду, колиже положишь лихи подвалины и склѣтишь⁵⁴ ю нѣ сякъ нѣ такъ, то она въ недозвѣ стане бакерити ся, колиже загудить буря, то нехибно провалиться, - вся твоя работа змарнує ся. Тое само дѣє ся з нашими дѣтьми. Хочеш мати дѣти добри и слухняни, хочеш дождати ся зъ нихъ помочи и потѣхи на стари лѣта, то вже з малу положи добри и тревали подвалины релігійни въ ихъ серце, поучи ихъ Бога знати и законъ Єго святой почитати – инакше бо весь твой заходъ и старунокъ, щобы зъ нихъ люде були, змарнує ся. Основою, або подвалиною всякого вихованя єсть християнська наука вѣры и обычайв, котра заключає въ собѣ правила, послѣ которыхъ

---

⁵² Marko S. *Charyzmat i życie zgromadzenia sióstr świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny obrządku bizantyjsko – ukraińskiego*, 33.

⁵³ Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького*, 182.

⁵⁴ Склітати — збити, зладити. *Зведений словник застарілих та маловживаних слів // Ізборник*. www.litopys.org.ua (23. 11 2020).

Розділ 2. Християнське виховання в захоронці

жите уладнати треба, щоби бути Богу милымъ и трудити ся зъ хосномъ для добра своего и для добра ближнихъ своихъ⁵⁵.

Ця настанова отця Кирила стосується не тільки християнського виховання у сім'ї, але й також у захоронці, оскільки є такі сім'ї, які не спроможні забезпечити належного християнського виховання, тому їхню роль переймає захоронка. До того ж, цією настановою отець фактично підкреслив те, що основну роль захоронки полягає у духовному та різнобічному розвитку особистості.

Варто зазначити, що виховання у захоронках колосально вплинуло на розвиток особистостей, які формувалися у цих установах, а також завдяки християнському вихованню цих дітей, суспільство, у якому проживатимуть ці діти, духовно процвітатиме, оскільки:

Сестри не жаліли ні пильності ні труду, щоби у молоденькі уми і серця глибоко вкоренити правдиве й основне знання Ісуса Христа, горячу й діяльну любов Бога і набожність до Пречистої Діви Марії. Діти для Сестер – це найдорогоцінніший скарб Ісуса Христа, для них треба було використовувати всі життєві обставини: церковні часи, домашні звичаї, пори року різні нагоди і випадки, щоби учити їх Божої любові⁵⁶.

Однак для того, щоби формація у захоронці могла вплинути на розвиток особистості і суспільства в цілому, отець Кирило провів введення захоронок доручив богопосвяченим особам, оскільки «чимъ розумн'їйше и моральн'їйше есть се лице, котрому пов'їрено проведъ въ захоронц'ї, тымъ большую користь душевну д'їти зъ не'ї носять. Не одна зла навичка, що ю вынесли зъ родинной хаты, дасть ся ту устронити»⁵⁷.

І тому, отець Кирило, бачачи занепад християнського виховання у тогочасних сім'ях, мав на меті створити чернечі згромадження і доручити їм введення захоронок, оскільки вважав, що:

Захоронка есть для каждой м'їсцевости великимъ доброд'їйствомъ, особенно тамъ, где родич'ї по-за домомъ трудити ся приневолены. Добре уладжена захоронка приносить тую користь що д'їти водъ простацтва водвикають, ничъ злого только багато доброго и хосенного тамъ навчатся, остають подъ безнастаннымъ надзоромъ, до ладу и

---

⁵⁵ Селецький К. *На якихъ основахъ має почивати вихованє д'їтини. Школа житя. // Посланникъ 21. Письмо церковно – народне.* Перемышль 1904, 1.

⁵⁶ Великий А. *Нарис історії згромадження сс. Службниць П.Н.Д.М.* Рим 1968, 53.

⁵⁷ Селецький К. *Захоронка для малыхъ д'їтей. Школа житя. // Посланникъ 22. Письмо церковно – народне.* Перемышль 1904, 2.

охайности вже зь малу навикають, молитвами и п'існями учатся Бога прославляти. Середь великого числа малыхъ товаришей и товаришок учатся они згодливо жити⁵⁸.

Завдяки жертвенному служінню як і сестер Службниць ПДМ, так і сестер із Згромадження святого Йосифа ОПДМ маємо такі духовні плоди, про які зазначає візитатор Згромадження святого Йосифа ОПДМ о. Йосиф Схрейверс: «сестри своєю виховною працею забезпечують найпильніші потреби сільських родин, підтримуючи постійний контакт з дітьми та родинами»⁵⁹. Сестри намагалися всеціло посвятити своє життя для служіння Богові та дітей у захоронках, а також для тих потреб, з якими до них зверталися потребуючі.

Подібно також і о. Йосиф Кошіль, подаючи звіт про стан угнівського деканату, згадав і про сестер, що «вони є великою допомогою для душпастирів, вони ведуть захоронки та своєю тихою муравлиною працею борються із зіпсуттям та гріхом, своєю аскезою та побожним життям дають добрий приклад вірним»⁶⁰. У такий спосіб це християнське виховання, яке сестри дали цим дітям у захоронках, допомогло розвинутися їм як молодим особистостям, а також принесло стократні плоди у боротьбі із деградацією та деморалізацією тогочасного суспільства, про що і свідчать позитивні свідчення душпастирів, які служили в той час.

Очевидно, що християнське виховання в захоронках допомогло дітям закласти фундамент віри в Бога і виплекати чесноту людяності, яка в майбутньому їхньому житті мала допомогти у різних життєвих випробуваннях, а ті діти, які були обділені християнським вихованням в сім'ї чи в захоронці, могли зазнати духовної деградації, оскільки як зазначає отець Кирило Селецький:

Природа человекеска есть вельми зм'інчева, и не одностайна. Одень и той самый человекъ може въ продовженю часу съ вс'їмъ инакшимъ стати ся. Якъ хорошо не разъ розположени суть ти д'їти, котри першій разъ до св. Причастія приступають. Смотришь на нихъ, они виглядають мовъ си цв'їты благовонни. Минуло десять л'їтъ водъ того

---

⁵⁸ Селецький К. *Захоронка для малыхъ д'їтей. Школа життя*, 2.

⁵⁹ Марко С. *Заснування та діяльність сестер згромадження Святого Йосифа ОПДМ до періоду ліквідації УГКЦ, Збірник матеріалів V Регіональної науково – практичної конференції* // Міністерство освіти і науки України. Львів 2017, 110.

⁶⁰ Марко С. *Заснування та діяльність сестер згромадження Святого Йосифа ОПДМ до періоду ліквідації УГКЦ*, 110.

Розділ 2. Християнське виховання в захоронці

часу, якъ все водм'їнило ся! Богато зъ помежи нихъ водвернуло ся водъ Бога, лукавими норовами споганили душу свою и мовъ безроги нуряються у багн'ї вс'їлякихъ злочиновъ. Колиже естество челов'їческе такъ чудно гнучке и зм'їнчиве, що тойже самъ чолов'їкъ въ продовженю житя присвоити соб'ї зможе найблагородн'їйши свойства и чесноты, або стати лютымъ и злобивымъ мовъ препогана чортяка⁶¹.

Також варто зазначити, що коли сестри у захоронці привчали дітей до фізичної праці, вони тим самим дбали за їхнє майбутнє життя, оскільки привчаючи дитину до роботи, готували її до самостійного і відповідального життя, а сама праця мала допомогти в майбутньому принести певні плоди, як для самої особистості так і для суспільства в цілому, тому отець Кирило зазначає, що: «челов'їкъ зъ малку учить ся труду щобы суспольности людской чи трудомъ своимъ чи силами розуму и сердца прислужити ся»⁶², і пізніше цитуючи слова апостола Павла зазначає, що: «кто не працює, не повинень 'їсти. Ктобо не працює чи то умомъ, чи руками, стає ся только завадою середъ суспольности людской, есть злод'їємъ, котрый краде Богу часть а людямъ ихъ доробокъ»⁶³.

Також варто зазначити те, що сестри водили дітей до церкви на Літургію і привчали до молитви, яка в подальшому їхньому дорослому житті допоможе зберегти живі стосунки з Богом, бо на жаль буває таке, що:

Д'їтвакъ, якъ довго приостававъ у молитв'ї и нагляд'їбувъ честный и богобоязливый. Коли ставъ парубкомъ, пойшовъ до двора на службу. Ту не дозволяють въ нед'їл'ї и свята ити на Богослужене. Коли такъ колька л'їтъ на той служб'ї спровадивъ, ставъ вонъ в справ спасенія душ'ї равнодушный. Зъ часомъ розгульчивъ и розлайдачивъ ся⁶⁴.

Отже, як я вже зазначав вище, християнське виховання в захоронці допомагає дітям закласти фундамент віри в Бога для того, щоб вони могли розвинути ся як особистості, як діти Божі, які в подальшому будуть плекати християнські чесноти та зростатимуть в них, а також дбатимуть за розвиток суспільного життя, тому для того «єсть доконечна потреба, щобы досп'їли люде

⁶¹ Селецький К. *Зм'їнчивость душ'ї людской. Школа житя. // Посланникъ 19. Письмо церковно – народне.* Перемышль 1904, 1.

⁶² Селецький К. *Сили, що вліяють на душу челов'їка. Школа житя. // Посланникъ 20. Письмо церковно – народне.* Перемышль 1904, 1.

⁶³ Селецький К. *Християнська наука о челов'їц'ї. Школа житя. // Посланникъ 21. Письмо церковно – народне.* Перемышль 1904, 1.

⁶⁴ Селецький К. *Сили, що вліяють на душу челов'їка. Школа житя. // Посланникъ 20. Письмо церковно – народне.* Перемышль 1904, 1.

пооп'їкували ся недол'їтками и повліяли на ихъ душу и т'їло, щобы тіжде правдиву Богомъ начертану ц'їль осягнули»⁶⁵.

---

⁶⁵ Селецький К. *Сили, що вліяють на душу члов'їка. Школа життя*, 1.

РОЗДІЛ 3

СВЯЩЕННИК – ДУХОВНИЙ НАСТАВНИК

3.1 Душпастирська опіка на етапі духовного дитинства

На цьому етапі духовного дитинства найпершими духовними наставниками, як я вже зазначав у першому розділі, являються батьки дитини, які дбають за її духовний і моральний розвиток, за розвиток її душі і тіла, оскільки розуміють, що: «душа д'їтини въ молодечомъ в'їку найздобнїша до вихованя, и що велика, ба найбільша штука єсть вихованє д'їтини посля правилъ христїянськихъ. Має бо ся образъ и подобїє Боже на безсмертной души олицетворити. А се дасть ся достигнути только сов'їстнымъ вихованєм молодого покол'їня»¹. І тому батькам, як зазначає отець Кирило, для того, щоб могли своїм дітям забезпечити належний духовний розвиток на етапі духовного дитинства, найперше потрібно «положыти добри и тревали подвалины релїгїйни въ ихъ серце, научыти ихъ Бога знати и закон Єго святый почитати – инакшебо весь ихъ заходь и старунокъ, щобы зъ нихъ люде були, змарнує ся»². Цими підвалинами духовними, на думку отця Кирила, найперше являються:

Христїянсько-католическа наука в'їры и обычавъ, котра заключає въ соб'ї правила, посьля котрыхъ жите уладнити треба, щобы бути Богу милымъ и трудити ся зъ хосном для добра своего и для добра ближнихъ своихъ. Також и богослужебни д'їйствїя въ церкв'ї святой и находячи ся тамъ средства ласки, - якъ Тайны святи, - суть необходимою основою, на котрихъ добре вихованє почивати має³.

Однак у плані духовної формації на етапі духовного дитинства отець Кирило порівнює дитину із гнучкою деревиною, яку потрібно формувати до того часу, поки вона ще їй піддається. Ця формація звісно що належить батькам, тому вони і повинні на самому початку духовного розвитку:

Дати їй старунокъ, тогда вырасте она и добри овоч'ї родити буде, а родич'ї уг'їхи зъ неи мати будутъ. Такъ якъ на дикой деревин'ї растутъ кольц'ї, суки и вадливи галузки, такъ въ дитин'ї указаютъ ся зли обыча'ї, наклонность до гн'їву, до злости, до л'їнивства,

¹ Селецький К. *Сили, що впливають на душу чело'їка. Школа життя. // Посланникъ 20. Письмо церковно – народне.* Перемишль 1904, 1.

² Селецький К. *На якихъ основахъ має почивати вихованє д'їтини?. Школа життя. // Посланникъ 21. Письмо церковно – народне.* Перемишль 1904, 1.

³ Селецький К. *На якихъ основахъ має почивати вихованє д'їтини?. Школа життя, 1.*

до неладу, до лакомотва и до другихъ грѣховъ. Проте якъ ти колюки на деревин'ї, такъ и ти грѣхи завчасу зъ дитини вир'їзувати треба⁴.

Проте після батьків, які заклали ті перші духовні підвалини в духовний розвиток молоді особи, наступним духовним наставником в житті дитини являється духовний отець, який зможе забезпечити належний духовний провід для неї прикладом власного життя, певними духовними порадами, а також шляхом впровадження в навчання Божого Слова, в життя і віру Церви, та зможе провадити та освячувати дитину через Святі Таїнства. І тому отець Кирило прагне наголосити на тому, що в духовний провід входить також сам процес впровадження молоді особи в життя Церкви, а особливо це можна здійснити за допомогою Святих Таїнств. Однак, він неодноразову наголошує на тому, що духовні наставники повинні дбати за те, щоб діти були змалку належним чином через катехизації приготовані до прийняття Пресвятої Євхаристії, яка допоможе їм зростати в духовному житті, оскільки з власного досвіду отець прагне підкреслити той момент, що «хорошо не разъ розположени суть ти д'їти, котри першій разъ до св. Причастія приступають. Смотришь на нихъ, они виглядають мовъ си цв'їты благовонни»⁵.

У першому посланні апостола Петра читаємо такі слова: «Але як той, хто вас покликав – святий, так само й ви самі усім вашим життям станьте святі» (1 Пт 1, 15), тому душпастирі, які беруть на себе непосильну ношу духовного проводу, повинні найперше самі прагнути до святості, а потім вже за допомогою духовного проводу допомагати іншим крокувати в напрямку святості. Святий папа Іван Павло II у своєму післясинодальному повчанні *Vita Consecrata* звертаючись до духовних осіб наголошує на тому, що «сьогодні більше ніж будь коли, богопосвячені особи повинні відновити змагання за святість, також для того, щоб кожного християнина підсилювати й підтримувати у змаганні до досконалості»⁶.

---

⁴ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*. Львов 1874, 22.

⁵ Селецький К. *Зм'їнчивость душ'ї людскои. Школа життя. // Посланникъ 19. Письмо церковно – народне*. Перемьшль 1904, 1.

⁶ Іван Павло II. Апостольське післясинодальне повчання *Vita Consecrata*. Жовква 2011, 55.

Подібно і Катехизм УГКЦ *Христос наша Пасха*, описуючи важливість духовного проводу та його роль як для усієї Церкви так і для введеної особи, наголошує на першочерговому завданні – прямуванні дорогою святості, яке реалізовується за посередництвом тих чинників, які пропонує Церква, говорячи: «У своєму служінні духовний отець (матір) покликані вести своїх духовних дітей дорогою святості. Разом з проповіддю Слова Божого і благодатним освяченням людини у Святих Таїнствах, духовне наставництво є одним із важливих видів служіння Церкви в справі нашого спасіння»⁷.

Втім, варто зазначити, що для того, аби забезпечити душпастирям належний духовний провід над повіреними їм Богом людьми, вони повинні чувати над долями цих людей, над особами, які живуть на території їхньої парафії, також повинні виходити за межі свого комфорту та прямувати назустріч тим людям, щоб могли відкривати їм шлях до Бога. І тому для того, щоб душпастирі могли чувати над душами повірених їм вірних та забезпечити належний духовний провід, вони на думку папи Івана Павла II, повинні «бути глибоко зеднанні з Богом й усвідомлювати виклики часу, розуміти глибинний богословський зміст цих викликів через їх розпізнавання за допомогою Святого Духа»⁸.

Передусім, отець Кирило Селецький прагне наголосити у своїх творах на тому, що душпастирська опіка на етапі духовного дитинства найперше зосереджена на дітях, яким бракує батьківської опіки, тому варто розглянути постать єпископа Івана Снігурського, який був тим душпастирем, який саме і намагався надати вірним душпастирську опіку на етапі духовного дитинства, оскільки сам пропагував ідею опіки над дітьми, які були позбавлені батьківської опіки з будь яких причин, і в наслідок цього, що діти були позбавлені батьківської опіки владика вважав за доцільне, що Церква цей обов'язок духовної опіки або духовного проводу повинна перейняти.

---

⁷ Синод Української Греко-Католицької Церкви. *Катехизм Української Греко - Католицької Церкви «Христос – наша Пасха»*. Львів 2011, 254.

⁸ Іван Павло II. Апостольське післясинодальне повчання *Vita Consecrata*. Жовква 2011, 108.

Єпископ Снігурський виявляв велику турботу про дітей, і різними способами намагався у своєму духовному наставництві шукати підходу до них, оскільки дбав не лише про духовну поживу, але й намагався поєднувати духовну з матеріальною, бо не достатньо лише духовної поживи, коли діти не мають що їсти або за що прожити. Владика Софрон Мудрий своїм священикам часто наголошував на тому, що: «священик повинен стояти на роздоріжжі людських потреб і повинен у своєму серці відчувати всі фізичні і моральні терпіння тих, хто йому повірений»⁹. І тому владика Іван завжди, де б не подорожував, мав:

Мошонку зь дробною монетою для роздачі межі д'їтей. При сей нагод'ї вопрошав вонь ихъ, чи ум'їють перекрестити ся и чи знають молитвы щоденни? Коли испыт бувъ вдоволяючий, то посля м'їры знанія вид'їлявъ вонь д'їти монетою дво – або еднодутковою. Тымто приєднавъ соб'ї Владика превелику любовь у д'їтей¹⁰.

До того ж, духовний наставник не тільки повинен дбати за духовний стан своїх вірних, але й цікавитися способом їхнього життя, їхніми проблемами та потребами. У євангелії від Івана в 10 главі сказано такі слова: «Вівці мої голосу мого слухаються і я їх знаю, вони за мною слідуєть» (Ів 10, 27). Так само і владика Снігурський не тільки особисто знав цих дітей, яким допомагав, але й «при нагод'ї розв'їдувавъ ся вонь часто о ихъ родичахъ – кто ихъ отецъ? Кто мати? А понеже мавъ быстру и в'їрну пам'ять, то неразъ довги л'їта памятавъ имя и призвиско д'їтины и обставины родинни тойже»¹¹.

У книзі Приповідок говориться, що мовби духовні наставники рано чи пізно «плоди своїх учинків їстимуть» (Прип 1, 31), і єпископ Іван Снігурський так само пожинав плоди свого духовного проводу, оскільки його духовні

Д'їти росли, учили ся и поконьчили гімназію. Багато межі ними бажало присвятити ся станови духовному. Тому представляли ся Владиц'ї и крилошанамъ, и просили, щобы маючи къ сему повновласть, выеднали имъ у правительства стипендіюмъ зь фонду релігійного. Коли Владыка глянувъ на досп'їлого молодця, познавъ въ нимъ зь чертей лица одного д'їтвака, котрого колись, та за добре высказану молитву обдарувавъ

---

⁹ Мудрий С. *Духовні бесіди*. Жовква 2011, 151.

¹⁰ Селецький К. *Зь життя Єпископа Іоанна Снігурського // Посланникъ 20, Письмо церковно – народне*. Перемьшль 1903, 2.

¹¹ Селецький К. *Зь життя Єпископа Іоанна Снігурського*, 2.

грошевною монетою, назвавъ по имени и призвиску и сказавъ ему, що вже давно его знає¹².

У своєму духовному проводі владика Іван відзначався жертовністю та безкорисливістю у служінні своїм вірним, а особливо питомцям семінарії:

Такъ однихъ якъ и другихъ посѣщавъ вонъ часто и задѣлявъ потѣхами духовными. Хотяя ся услуга пребагато труда и пожертвованя ся стояла, то дѣлавъ вонъ все безкорисно, только зъ любви для Христа. Такожъ зъ доброй волѣ и охоты обучивъ вонъ питомцѣвъ въ пѣнію церковномъ, дальше пояснявъ святы обряды церкви нашей, щобы въ нихъ любовь и почестъ возбудити¹³.

Владика Іван також дбав за дітей сиріт, оскільки не міг як духовний наставник та чуйна людина залишити їх на призволяще. В книзі Сираха написано: «сиротам будь за батька...» (Сир 4, 10), тому єпископ і намагався стати для тих сиріт батьком духовним, який не тільки дбатиме за їхні душі, але й допомагатиме у насущних потребах, а тому, як духовну, так і матеріальну опіку над цими дітьми, владика взяв на себе, оскільки сам:

Въ молодомъ вѣцѣ своимъ ставъ сиротою, якоже дорогій батько его передъ часомъ розпрощавъ ся зъ симъ свѣтомъ. Вонъ пересвѣдомивъ ся наглядно, якъ бѣдна мати его овдовѣвши неразъ нужду и голодъ терпѣла. Бачивъ, якъ часто вдовы и сироты лишивши ся по священникахъ въ крайной нуждѣ животь свой картали. Недоля сихъ бѣдолахъ доймала его до живого. Тому не надумувавъ ся богато, только зъ вѣрою въ помочъ Богу предложивъ вонъ прошеніє правительству, щобы тоєже дозволило ему засновати фондъ запомоговый для вдовъ и сиротъ по священникахъ епархіи перемыской. Се прошеніє удобрило правительство подъ днемъ 10. Фебруарія 1840 року. Сю добродѣйну институцію подпомагавъ вонъ щорочно обьильными жертвами. Не позабувъ вонъ за ню и въ послѣдномъ завѣщаню своимъ¹⁴.

Для найбільш опущених людей, а саме дітей і молоді з малозабезпечених сімей, владика Іван став опікуном та наставником духовним і просто небайдужою людиною до людського горя. Йому творити добро не заважали ні високі посади які він обіймав, ні єпископський сан, тому що він любив Бога і дозволив Богові діяти в його житті, а навіть коли владика з волі Божої став директором філософського факультету, він все рівно проявляв пастирську второпність і духовну опіку до осіб, які перебували на етапі духовного дитинства, а тому: «молодѣжъ убогу и пильну, що приходила до него зъ

---

¹² Селецький К. *Зъ життя Єпископа Іоанна Снѣгурського*, 2.

¹³ Селецький К. *Зъ життя Єпископа Іоанна Снѣгурського*, 3.

¹⁴ Селецький К. *Зъ життя Єпископа Іоанна Снѣгурського // Посланникъ 23 - 24, Письмо церковно – народне*. Перемышль 1903, 3.

повнымъ дов'іріємъ, над'ілявъ грошевою запомогою, одягавъ и жививъ, словомъ бувъ для не'ї роднымъ батькомъ, и бувъ взаимно водъ не'ї люблений и почитаный»¹⁵.

Також неможливо оминати постать святого отця Івана Боска, «мужа великого сердца и глубокои в'іры въ Провид'ініє боже, котрый пооп'ікувавъ ся тими, що ихъ св'ітъ водъ себе водкивъ и засудивъ зъ горы на гниль моральну»¹⁶. В його духовній опіці переважно були ті особи, які перебували на цьому етапі духовного дитинства. Для того, щоб могли духовно провадити цих осіб, отець Іван:

Не маючи при пояси міді, здвигнув він многі дома Божі і безчисленні училища розличного рода, котрі міліони коштували, і заповних їх волокитами – смітьом суспільним. А з того смітя, з тої збиранини уличної зумів він виробити так прехороший матеріял, придатний для основаних через себе богоугодних інституцій, що весь світ вправив він в удевлене¹⁷.

Одного разу довелося отцю Івану побувати у туринських в'язницях, де він:

Побачивъ въ домах сих численну молод'іжь, увязнену за проступки розличного рода. И после побаченаго вонъ нам'іривъ уладнати притуловиско, въ котромъ м'істилы бы ся д'іти нужденни и полишини съ вс'імъ соб'і, що були круглими сиротами и волочили ся по улицяхъ Турину и ставали зъ часомъ извергами челоу'ічества¹⁸.

Отож, побачивши цю проблему духовної деградації та деморалізації тогочасної молоді, отець Іван Боско «цим занедбаним волоцюгам вирішив присвятити своє життя, і спочатку навчити їх як мають пізнати і любити Бога, потім, як бути добрими християнами і корисними членами для суспільства»¹⁹.

І тому, із побаченого у в'язниці, в житті святого Івана Боска появилось непереборне бажання зайнятися духовною опікою тогочасної молоді, і незабаром Бог посилає йому «первого ученика, Вартоломея Гареллі, котрий бувъ родомъ зъ Асті, и не мавъ н'і батька, н'і матери, а зъ другими д'ітваками волочивъ ся вонъ по улицяхъ и творивъ перекупкамъ вс'іляки пакости»²⁰.

---

¹⁵ Селецький К. *о. Іоанн Сн'гурскій, Яко діректоръ філософ'ічного заведенія // Посланникъ 24, Письмо церковно – народне*. Перемышль 1904, 3.

¹⁶ Селецький К. *Отець Іоаннъ Боско, его житє и д'іла*. Перемышль 1900, 1.

¹⁷ Селецький К. *Отець Іоанн Боско, его житє і діла. Вибрані твори // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1*. Дрогобич 2018, 371.

¹⁸ Селецький К. *Отець Іоаннъ Боско, его житє и д'іла*, 10.

¹⁹ Селецький К. (ред). *Отець Іоанн Боско. Його життя і діяльність*. Львів 1992, 10.

²⁰ Селецький К. *Отець Іоаннъ Боско, его житє и д'іла*, 11.

Однак знайомство отця Івана з хлопцем відбулося у храмі, коли той разом з паламарем вчинили конфлік. Отець вирішив заступитися за незнайомця й «успокоїв хлопця та спонукав його, що через всю Службу Божу приоставався в церкві. По Службі Божій прикликав він його до закритті і став з ним бесідувати»²¹. Отець Кирило на прикладі цієї ситуації прагне зазначити, що для того, аби змогти розпочати процес духовного наставництва над будь якою особою, найперше потрібно увійти в довіру даної особи та нав'язати з нею тісні стосунки, що й намагався зробити отець Іван Боско.

Після того, як вдалося навязати дружні стосунки з молодим чоловіком, отець Іван дізнався, що той прагне пізнати Бога і вивчати катехизм. Тому отець:

Поучивъ спершу свого нового воспитанника, якъ крестъ св. на соб'ї класти. Початокъ бувъ дуже утяжливый. Потомъ поучивъ вонъ его о Боз'ї и о томъ, за для чого вс'ї сотворени єсьмо. Наука продолжала ся черезъ повъ години. Они розстали ся оба мов сердечни други. Гареллі прир'їкъ каждой нед'їл'ї на науку приходити. А що мавъ слабосильну пам'ять, то не такъ скоро зятимивъ вонъ все, що почувъ водъ свого учителя. Остаточнo научивъ ся вонъ по колькохъ нед'їляхъ столькохъ, що змогъ добре выспов'їдати и достойно запричащати ся²².

Завдяки пастирській второпності і Божому Провидінню, вдалося отцю Івану Боско духовно заопікуватися цим хлопчиною внаслідок чого він поєднався з Богом у Таїнстві Пресвятої Євхаристії, власне в цьому і полягає основна суть духовного проводу – допровадити людську душу до єдності з Богом.

3.2 Душпастирська опіка на етапі духовної юності.

Якщо на етапі духовного дитинства вдало засіяли в дитячу душу духовне зерно, розставили певні пріоритети, заклали духовні підвалини, то ці старання невдовзі повинні зародити певні плоди й особа із етапу духовного дитинства повинна плавно перейти до етапу духовної юності. У зв'язку з тим отець Кирило, говорячи про перехід із одного духовного етапу до іншого, наголошує

---

²¹ Селецький К. *Отець Іоанн Боско, его жите і діла. Вибрані твори*, 375.

²² Селецький К. *Отець Іоанн Боско, его жите и діла*, 13.

на тому, що так «якъ весна переходить въ лѣто, такъ чоловѣкъ молодой переходить въ мужа»²³.

Отож, появилення пених духовних плодів на етапі духовної юності залежить від того, як зазначає автор: «що ти, брате, у молодих літах засіяв, то в середущім твоім віку дозріти має»²⁴, бо якщо наші батьки і духовні наставники не намагалися закласти в наші душі духовних цінностей і ми самі не приклали до нашого духовного розвитку певних зусиль, то ми і не здобудемо духовного росту у житті, не буде переходу із духовного дитинства до духовної юності, оскільки ми подібні до господаря, який: «яри ґрунти не справив, збіжем не обсіяв, і коли прийшло літо почав нарікати, що збіжа не зародило, земля не видала хліба з себе»²⁵.

Отець Кирило прагне зацентувати нашу увагу на тому, що духовний ріст у духовному житті залежить перш за все від нас самих, від того, скільки зусиль ми для цього прикладемо, адже:

Коли молоді лѣта передармуємо, перележимо, коли нѣчого не привчилися, коли розуму не справили, коли рукъ до работы мы лѣнували ся приложити, коли не привчили ся на хлѣбъ насущный заробляти, то певно коли прийде лѣто, вѣкъ той середущій, будемъ мати ровну долю якъ той коникъ польный, що цвѣркавъ черезъ цѣлу весну, цвѣркавъ черезъ цѣле лѣто, а коли прийшла осѣнь, не мавъ неборакаъ що ѣсти²⁶.

Тепер варто розглянути те, як наполеглива праця у плані духовного розвитку та душпастирська опіка певних духовних осіб допомогли головним героям творів отця Кирила духовно розвиватися на етапі духовної юності, триматися істинного шляху, набути певних чеснот, певних знань та навичок і рухається в напрямку духовної зрілості.

Дуже гарно цей етап представлений о. Кирилом Селецьким в постаті Джеймса Кука²⁷, особи, яка переживає духовну юність. Варто зазначити, що Джеймс Кук був родом із шанованого у тодішньому суспільстві роду, а це

---

²³ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чоловѣка, яке оно послѣ законовъ Божихъ и людськихъ бути повинно*. Львов 1874, 40.

²⁴ Селецький К. *Книга мудрости, або Житє чесного чоловіка. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018, 200.

²⁵ Селецький К. *Книга мудрости, або Житє чесного чоловіка. Вибрані твори*, 200.

²⁶ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чоловѣка, яке оно послѣ законовъ Божихъ и людськихъ бути повинно*, 41.

²⁷ Отець Кирило Селецький у творі вживає ім'я Яків, тим самим українізує ім'я головного героя свого твору.

означає, що фундамент християнського виховання в нього заклали його батьки, адже вони для нього стали першими духовними наставниками. Отець Кирило наголошує, що Джеймс Кук був «сынъ Тома Кука, котрой бувъ хочъ не богачъ, но мавъ всюда велике поважанє задля своєї чесноты»²⁸.

Втім, на цьому етапі духовної юності Джеймс Кук вже здобув певні чесноти, і здобув він їх за допомогою духовного наставника, який у свій час виявив зацікавлення його життєвими проблемами та намагався допомогти йому вийти із них. Дуже гарно автор змальовує постать старенького священника, який, бачивши стурбованого юнака, намагається допомогти йому, прагне розділити його горе, запитуючи: «Сыну, що спинило тебе, що дальше не йдешь? Може зблудивъ середь дороги? Може обезсил'ївъ? Говори см'їло, може тоб'ї вь чомъ помочнымъ стану»²⁹. І тому саме за допомогою таких слів, слів зацікавлення горем чи проблемами непересічної особи, душпастир зможе зав'язати діалог з тою особою, викликати довіру і зможти направити її на шлях істини.

Священик намагався надати Джеймсу декілька духовних порад, які б змогли утвердити його у вірі та довірі до Бога та наставити на істинний шлях, і цей досвід духовного ділення отець Кирило описав такими словами, кажучи, що: «супокійне, щиро-сердечне лице отця духовного влило дов'їре вь душу молодого Кука. Вонъ розказавъ всю свою тяжку невзгодину»³⁰. Цей старенький священик своїм зацікавленням чужим горем в результаті намагався закласти духовний фундамент певних чеснот та тим самим в такий спосіб допомогти Джеймсу Куку в майбутньому розвиватися як особистість. Разом з тим варто зазначити, що душпастир, який намагався допомогти Джеймсу, першим виявив зацікавлення його стурбованістю, проблемами. Із вище зазначеного бачимо, що о. Кирило Селецький намагався представити постать душпастиря, як того, хто першим проявляє ініціативу до людини яка страждає та намагається допомогти

---

²⁸ Селецкій К. *Зъ житя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постійный*, Львов 1892, 10.

²⁹ Селецкій К. *Зъ житя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постійный*, 22.

³⁰ Селецкій К. *Зъ житя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постійный*, 23.

людині вийти із кризи щоб в подальшому вона могла вдосконалюватися у розвитку.

Постать душпастиря, якого змальовує о. Кирило – це душпастир, який завжди виходить назустріч людині. Джеймс Кук на явному життєвому прикладі демонструє як ці чесноти на практиці допомагають йому уникнути гріха, наприклад крадіжки, оскільки він вже розуміє що красти це гріх. На цьому етапі духовної юності в нього вже присутнє почуття власної гідності, бо навіть коли його намагалися несправедливо звинуватити, «він прекрасно розумів, що його несправедливо звинуватили, оскільки він би собі цього ніколи не дозволив вчинити»³¹.

При цьому отець Кирило прагне на життєвому прикладі Джеймса Кука зазначити, що особа, яка керується певними чеснотами та моральними принципами, не може дозволити собі вийти за рамки дозволеного, а в разі неправдивого звинувачення, як у випадку Джеймса, коли він перед господарями твердив: «Я покрав гроші! Я став злодієм!... О, честь для мене не абы-яка! Прошу обчисліть мою заслуженину... мені тут довше оставати годі. Я йду геть з сеи хаты, де мене такъ тяжко обезчестили»³², не дозволить, щоб люди топтали його гідність та людяність, щоб вони його несправедливо звинувачували в крадіжці. І тому для того, щоб покласти кінець цьому фальшивому звинуваченню, Джеймс зробив для себе логічний висновок, що він не хоче працювати в тих людей, оскільки йому почуття гідності не дозволяє цього зробити, тому що вони незважаючи на його чеснотливе ставлення до них, їхнього майна, дозволяють собі його звинуватити в тому, чого він не робив.

Однак його біль був настільки великим, що на прохання забути все і могли продовжувати у них працювати, Джеймс відповів: «о ні пані, занадто тяжку кривду ви мені завдали, щоб я міг її так легко забути. А що було б, якщо перечислюючи гроші вчора ви помилились, не дорахувавши одного або двох

---

³¹ Селецький К. (ред). *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля та постійна праця*. Львів 2016, 24.

³² Селецький К. *З життя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постоянный*, 19.

шилінгів? Тоді я на ціле життя злодій?»³³. Через те, що він відмовився від цієї пропозиції продовжувати працювати в цього пана Кеннеді, його вчинок підкреслює ще раз те, що почуття гідності не дозволяє йому переступити через свої принципи та забути це несправедливе звинувачення. Ансельм Грюн зазначає, що: «коли людина ображає людину то тим самим принижує її гідність»³⁴, і у випадку Джеймса яскраво видно, що несправедливими звинуваченнями у його сторону намагалися не тільки образити Джеймса, але тим самим принизити його гідність.

Зокрема в постаті Джеймса Кука проглядаються фундаментальні чесноти доброї людини, якими він завжди керувався. Разом з тим, попри ті всі чесноти, які він набув протягом свого життєвого досвіду, Джеймс був не до кінця зрілою людиною, оскільки він був схильний заламуватися, тому що не мав твердої постави щоб вистояти несправедливість, а тому на етапі духовної зрілості, про який я писатиму пізніше, людина не зранюється, а радше робить виваженіші рішення. Але в ситуації, яка трапилася з Джеймсом Куком, він при несправедливому звинуваченню заламався, і про це згадує о. Кирило, кажучи: «що хлопець плачучи заломив руки. Настала мовчанка, яку переривало лише схлипування невинно засудженого хлопчини»³⁵, отож ця його модель поведінки свідчить про духовну незрілість. Сам він в момент звинувачення потребував підтримки від ближніх, і попри все це в нього були амбітні цілі і бажання досягнути певної мети у житті.

Розгляньмо життєвий досвід ще однієї особи, яка впродовж свого життя перебувала на етапі духовної юності – це постать сильної духом людини, постать Йосифа Гайдена, який пережив не одне випробування та поневіряння, але з належним християнським вихованням та важливим у часи випробування духовним наставництвом зміг подолати ці труднощі і досягнути неабиякого успіху у світі музичного мистецтва.

---

³³ Селецький К. (ред). *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля та постійна праця*, 24.

³⁴ Грюн А. *Позитивна сила емоцій: Як нас визначають наші почуття, і що оживляє наше життя*. Львів 2019, 21.

³⁵ Селецький К. (ред). *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля та постійна праця*, 25.

Однак варто зазначити, що фундамент християнського виховання в душу й серце юного Йосифа заклали його батьки, а передовсім його батько, «який був вельми праведний і твердий ісповідник закона Христового, тому подбав він передусім, щоби діти єго після правил науки християнської виховані були»³⁶. Батьківський дім – це перша духовна станиця, де дитина вчиться любити Бога, тому Йосиф завдячує батькам що заклали міцний фундамент віри і довіри до Бога.

Отже, вже з малих літ виявляв Йосиф довіру до Бога і завжди завдячував Йому за те, що Бог подарував йому прекрасний голос і неабиякі музичні здібності, а навіть коли ділився з друзями своїми досягненнями то завжди говорив, що: «Всемогучому Богу завдячував я сю неоціненну ласку, що дав мені талан музикальний, вже ж бо по істеченю шестех літ співав я вправно на хорі в часі Служби Божой і грав не згірше на фортеп'яні і на скрипках. А вже ж і з другими інструментами обзнакомив він ся і набрав в них вправи»³⁷.

Втім, коли молодий Гайден подався у світ, щоб реалізувати Богом даний музичний талант, то не раз життя випробовувало його, оскільки, як сам зазначає, було й таке, що навчаючи його музичного мистецтва, «більше били, як їсти давали... Наслідки сего явні були на моїм тілі і одежи, а се ж мене боліло і соромило заразом»³⁸.

Проте отець Кирило Селецький представляє постать Йосифа як сильного духом чоловіка, який є наполегливим до навчання, й попри те, що зазнавав знущання та різного життєвого випробування, все ж прагне реалізувати Богом даний талант.

Окрім того, на етапі духовної юності, як і на етапі духовного дитинства, дуже важливими окрім християнського виховання є батьківська молитва за своїх дітей, віра в них, їхня підтримка та благословення в той момент, коли діти покидають родинний дім, тому коли Йосиф покидав родинний дім, мама:

---

³⁶ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018, 518.

³⁷ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 518.

³⁸ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 519.

Окропила го священною водою. А коли той же упав перед нею на коліна і став руки і ноги єї цілувати, вона простягнула руки над его головою і в горячій молитві просила Господа небес о щасливу долю для него... Син подякував за благословенство і розстався з матерю. З тим – то благословенством помандрував він у світ Божий³⁹.

У пошуках кращої долі, бродячи по світу, молодий Йосиф Гайден знайшов прихисток у монастирі де в «горячій молитві поручив він свою долю Пречистій Діві Марії, заступниці всіх бідолах, котрої ікона на великім престолі сяла і через много столітній чудесами прославилася»⁴⁰. І тому саме в цей період, коли молодому хлопцю було нікуди податися і нікому його підтримати та наставити на путь істинний, він знайшов прихисток у молитві та підтримці настоятеля, який «став розвідуватися як єму живеся. Гайден не таїв нич і висказав щиро, як незавидна була доля его. Настоятель покріпив го на духу, най тільки уповає на Бога, а все лихо переминеся»⁴¹. Отже бачимо на прикладі Йосифа Гайдена, як в період зневіри і безнадії велика сила молитви і духовне наставництво настоятеля скріпили його на душі і дали сили прагнути в подальшому розвивати музичний талант та реалізувати заповітну мрію.

Однак наостанок, коли Йосиф Гайден завершуючи перебування у монастирі став прощатися із настоятелем, духовний наставник сказав йому наступні слова, які піднесли молодого хлопчину на душі та заохотили, незважаючи на будь які труднощі та випробування, прагнути до реалізації даної мрії: «тебе, серденько, жде велика слава! Я вже не дожию сеї хвилі. Се станеся тогди, коли моє тіло під могилою почивати буде, най Матенька Христова опікуєся через всі дни житя твого!»⁴². Завдяки тому, що цей духовний наставник явив молодому хлопчині велику ласку, наставив його на шлях істинний та підкріпив на душі, і завдяки тому, що ці слова підтримки Йосиф зміг пронести через ціле своє життя, йому в період випробувань вдалося зреалізувати свою заповітну мрію, унаслідок цього роль духовного наставника в житті людини займає провідне місце.

---

³⁹ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 521.

⁴⁰ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 522.

⁴¹ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 523.

⁴² Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 524.

Однак незважаючи на його цілеспрямованість та велике бажання віднайти своє покликання у цьому житті, Гайден перебуваючи на етапі духовної юності, здатен був неодноразово зазнавати невдач та розчарувань, оскільки був до кінця незрілим у своєму виборі. Його незрілість проявлялася у тому, що він хапався за любую можливість досягнути успіху, через яку і зазвичай зазнавав розчарувань.

Проте попри всі розчарування та випробування, Йосиф Гайден став відомим на весь світ композитором, в доробку якого були відомі твори *Сотворенє світу* та *Пори року*, і безліч оркестрів відтворювали його твори, і коли його запросили на концерт, люди йому викликували «Слава! Слава і честь тобі, Геніє нашого віку»⁴³. Ці слова людей свідчать про те, що слова та допомога духовного наставника, які стали тоді підтримкою для молодого Йосифа, здійснилися, за що Йосиф завдячує Богові і своєму духовному наставнику.

Перейдімо до постаті Севастіян Кнайп, який також у момет випробування отримав допомогу і підтримку від духовного наставника, і ця допомога на етапі духовної юності відіграла основну роль у його житті. Севастіян з молодих літ провадив чеснотливе та убоге життя, та «був дуже талановитим і до науки охочим хлопцем»⁴⁴. Ця жага до навчання дана була йому як талант від Бога, і цей талант хлопець і старався розвинути, незважаючи на свій убогий спосіб життя.

Втім Севастіян був працьовитим хлопцем, оскільки розумів, що для того, аби змогти навчатися у школі, йому потрібні будуть кошти, яких через убогий спосіб життя родина його не мала, оскільки ледве зводили кінці з кінцями, але у своїх споминах зазначає:

Мене аж перло до школи. Я не мав і хвили спокою. Не мав я нікого на Божім світі, що змилосердив би ся і поратував бідолашного. Годі було на кого надіятися. Я постановив неутомним трудом роздобувати гроші. Коли ж роздобуду подумав я собі, то повандрую

---

⁴³ Селецький К. *Йосиф Гайден. Вибрані твори*, 535.

⁴⁴ Селецький К. *Отец Севастіян Кнайп. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018, 471.

в світ яко ткацький челядник, усомтрю якого отця духовного або іншого чоловіка – добродія, котрий заопікував би ся мною і примістив би мене в школі⁴⁵.

Однак коли настали часи випробування, то Севастіян не зрікся своєї мрії піти навчатися, щоб стати священником, а навпаки, він ще більше впевнився у своєму бажанні, оскільки відзначався такими чеснотами як наполегливість і рішучість у досягненні поставленої мети, і змушений був покинути родину, щоб реалізувати свою мрію. До того ж, попри всі труднощі і випробування, Господь зглянувся над таким рішучим і наполегливим юнаком як Севастіян, тож хлопець невдовзі зустрівся з духовним отцем на ім'я Маркель. Священик погодився допомогти хлопчині. У споминах Севастіяна зазначає, що отець:

Звелів розповісти гдешо о моїй незавидній доли. Коли я заявив що хочу учитися, спитав він мене: “Як давно поселилася в твоїй голові така думка? Що стояло на заваді, що доселі не здійснилася?”. Я розказував все минуше. Він призадумався і сказав ось що: “Нелегка то справа, небоже, угодити твому прошеню, лиш коли лише час на се позволить, а опісля покажесь, чи з сеї муки хліб буде”⁴⁶.

Втім через даякий час отець Маркель взявся навчати юного Севастіяна, сказавши йому: «Га, спробуємо, опосля покажесь, що дальше треба буде ділати. Отець приніс книжку, з котрої Севастіян мав учитися по – латині»⁴⁷. І тому отець Кирило Селецький у постаті цього священника намагався зобразити небайдужу до чужого горя і непосильного бажання навчатися людину, духовного наставника, який один єдиний відгукнувся допомогти юнакові і взяв на себе обов'язок духовного наставництва над Севастіяном, оскільки зміг побачити у постаті убогого юнака сильну духом та наполегливу до праці людину, яка лише прагне розпізнати та зреалізувати Богом дане покликання до священства. Отець Маркель на думку святого папи Івана Павла II був священником, який «був змушений залишити молитву задля допомоги ближньому, він у дійсності не перестав молитися, адже залишив “Бога задля Бога”»⁴⁸.

---

⁴⁵ Селецький К. *Отець Севастіян Кнайп. Вибрані твори*, 472.

⁴⁶ Селецький К. *Отець Севастіян Кнайп. Вибрані твори*, 473.

⁴⁷ Селецький К. *Отець Севастіян Кнайп. Вибрані твори*, 474.

⁴⁸ Іван Павло II. Апостольське післясинодальне повчання *Vita Consecrata*. Жовква 2011, 123.

Завдяки духовній опіці та науковій формації, яку свого часу о. Маркель надав Севастіану, хлопець пізніше завдяки своїй наполегливості у навчанні та довірі до Бога зміг реалізувати своє покликання та став душпастирем, який:

Посіщав недужих, крестив, вінчав, похороняв, ратував бідних, опікувався вдовами і сиротами. Так був він душпастирем не то по імені, але і по ділам. В тілесних недугах лічив він всіх без різниці віроісповідання. о. Кнайп не птався недужого: “Якої ти віри?” - лиш ратував кожного після сил своїх. Християни, жиди, погане – всі вони були для него страдаючими ближніми, котрими опікувався з братнею любовію⁴⁹.

У такий же спосіб, Севастіян Кнайп, взоруючись на розп'ятого Христа, цілим своїм життям старався у служінні уподібнитися до Нього. У зв'язку з цим Катехизм УГКЦ зазначає: «Отці Церкви навчають, що людська особа, переображена у Христі, покликана своїм способом життя уподібнюватися до способу життя Бога»⁵⁰.

3.3 Душпастирська опіка на етапі духовної зрілості.

Якщо порівнювати попередні етапи із етапом духовної зрілості, то з впевненністю можу сказати, що якщо на етапі духовної юності тільки починають зароджуватися певні духовні плоди та плекатися чесноти, то на етапі духовної зрілості ці плоди чи чесноти вже повинні дозріти і принести користь як для самої особи, так і для суспільства в цілому.

Передусім, в цьому підрозділі я маю на меті представити те, як за допомогою духовного проводу душпастир лише намагається товаришувати вже духовно зрілій особі, яка сама завдяки своїй наполегливості, мужності та витривалості досягає в житті бажаної мети, оскільки на цьому етапі духовної зрілості вона вже володіє не тільки певними чеснотами, а й виконує Божі заповіді та здатна завдяки досвіду та стосункам з Богом розпізнати Його волю стосовно свого життя та принести певні плоди для себе і для суспільства.

Зупинімося на постаті Христофора Колумба, який якраз і є дотичним до етапу духовної зрілості. Отже, він, незважаючи на те, що «був убогимъ

---

⁴⁹ Селецький К. *Отец Севастіян Кнайп. Вибрані твори*, 478.

⁵⁰ Синод Української Греко-Католицької Церкви. *Катехизм Української Греко - Католицької Церкви «Христос – наша Пасха»*. Львів 2011, 725.

чолов'їкомъ, а ту, щобъ выбрати ся у такъ далеку и непевну дорогу, треба було мати и карабл'ї и много людей, котрыхъ выжити и оплатити треба»⁵¹, все ж таки не зважав на ці дріб'язкові проблеми, бо був наполегливою та впевненою у своїх силах людиною та мав велику довіру до Бога.

Однак незважаючи на те, що повсюди зазнавав відмов, куди б не звертався за допомогою для того, щоб змогти здійснити цю заповітну подорож, він все ж не розчаровувався, оскільки його надія на Бога, віра в свої сили та чесноти якими він володів на той час, додавали йому впевненості у задуманому, і коли він зустрічався з своїми друзями, то наголошував на тому, що «чи то неразь доказують, що сеє або теє д'їло не дасть ся докопати, а найде ся такій, що се легкимъ способомъ справить»⁵², і ця думка ще більше додавала йому впевненості в задуманому.

Разом з тим, з волі Божої так і сталося, що знайшлася така людина, яка з розумінням поставилася до бажання Христофора здійснити подорож морем до Індії, і цією людиною був отець настоятель монастиря домініканців – Хуан Перес, «який був впевнений у його задумові»⁵³, а тому «не только, що не кепкувавъ соб'ї зъ нихъ, але ще заохочувавъ єго, щобы ихъ не водр'їкавъ ся, а лишъ всьо можливе д'їлавъ, щобы чимъ скорше до сихъ далекихъ краинъ перебрав ся»⁵⁴.

У цьому творі отець Кирило Селецький прагнув наголосити на тому, що духовним особам в першу чергу необхідно намагатися бути «світлом для світу» та товаришувати тим особам, які на етапі духовної зрілості намагаються досягнути певних вершин у своєму житті та тим принести користь не тільки собі, але й цілому суспільству, а тому о. Перес і намагався допомогти Христофорові, унаслідок чого і «передав рекомендаційні листи у двір

---

⁵¹ Селецький К. *Водкрыте Америки*, Львов 1891, 14.

⁵² Селецький К. *Водкрыте Америки*, 15.

⁵³ Селецький К. (ред). *Відкриття Америки*, Львів 2016, 19.

⁵⁴ Селецький К. *Водкрыте Америки*, 18.

іспанського короля Фердинанда, та вболівав за Колумба, допоки той не довершить задуманої справи»⁵⁵.

У такий спосіб це товаришування з отцем та його допомога і підтримка принесли Христофорові успіх на півдорозі до заповітної мрії, оскільки по приході у двір короля Христофор почав запевняти короля з королевою та всіх присутніх, що подорож до берегів Індії має велику перспективу, і «через своє рішуче, мудре слово, знайшов у тих хто його слухали ревних опікунів своєї справи... Ось так мрія Колумба, задля якої залишив він свій дім та батьківщину і переносив наруги від безумних мудрагелів, невдовзі мала зреалізуватись»⁵⁶.

Отже це товаришування та поради о. Переса на шляху до здійснення заповітної мрії для Христофора були дуже важливими, оскільки отець був першим, хто повірив у нього, першим, який виявив йому свою підтримку та допомогу, тому Колумб був «вдячний старенькому ігуменові монастиря, який скерував його справу в доброму напрямкові і просив його про молитву за його подорож»⁵⁷.

Однак під час плавання Колумб зустрівся із різними випробуваннями та непорозуміннями із командою моряків, які в нього і його благий намір до кінця не вірили, однак Колумб відзначався мужністю, витривалістю та безмежною довірою до Бога, тому він «не спавъ н'ї вь день, н'ї вь ночи, а самъ кермувавъ кораблемъ, гляд'ївъ то на иглу магнетичну, то на зв'їзды, и моливъ ся щиро Богу»⁵⁸, і коли нарешті прибули до призначеного місця перебування, то Христофор «смирено взн'їсь руки и очи до неба и дякувавъ Богу зь глубины серця свого, що перев'ївъ его черезъ таку превелику морску просторонь до безпечної пристани, що думки майже ц'їлого житя его в'їнчани наконець пожаданымъ усп'їхомъ»⁵⁹.

Таким чином, причиною відкриття Америки Христофором Колумбом згідно з творами о. Селецького була підтримка та товаришування о. Хуана

---

⁵⁵ Селецький К. (ред). *Відкриття Америки*, 21.

⁵⁶ Там само, 21.

⁵⁷ Селецький К. (ред). *Відкриття Америки*, 23.

⁵⁸ Селецький К. *Відкриття Америки*, 23.

⁵⁹ Селецький К. *Відкриття Америки*, 25.

Переса, який розумів Колумба, дослухався до його ідей, та був впевнений у тому, що його ідея, яку той прагне реалізувати, приречена на успіх. Божа десниця допомогла здійснити Колумбову мрію, оскільки вона завжди спочивала на ньому, а також такі чесноти, як витривалість, відданість, самопожертва, мужність та любов. Через те, що Колумб практикував у своєму житті ці християнські чесноти, зміг стати відомим мореплавцем. Однак він не ставив собі цієї цілі стати відомим мореплавцем, оскільки його ціллю було відкрити нові землі, а Божі заповіді і християнські чесноти лише були основними принципами, якими він керувався дорогою до цієї цілі.

До етапу духовно зрілих осіб варто долучити також вихованців святого отця Івана Боска – тих хлопців, які довгий час перебували під духовною опікою отця у Селезіанських Ораторіях. Вони мали прекрасну можливість перебувати на спільній молитві, вивчати катехизмові частини, перебувати у Божому Слові, вдосконалюватися у чеснотах – формуватися як духовно зрілі особи, щоб одного дня, коли наступлять випробування, вони могли послужити ближнім, навіть ризикуючи власним життям.

Коли одного дня у м. Турині виникла пандемія холери, то:

За-для браку опіки пребагато людей передь часомъ сходило зъ сего свѣта. Четырнайцять хлопцѣвъ заявило, що радо хотять присвятити ся послузѣ недужныхъ. Въ колька дней познѣйше прилучило ся до нихъ трийцять охочихъ товаришѣвъ. Привелика бодрость духа була у сихъ недолѣтковъ, що смѣло вступали до больницъ и домовъ приватныхъ и несли помочъ тамъ, где ся хвороба проявила ся. Повсюду витали ихъ мовъ справдешныхъ Ангеловъ Хранителѣвъ. Молоди си роботники старали ся всмъ услужити, всмъ угодити. Не одна ночь проминула, въ котрой никто нѣ ока не прижмуриль, бо не було часу нѣ на хвилю спочнути. Всѣ майже зъ ногъ падали зъ великого утомленя, але всѣ были весели и уповали на Бога⁶⁰.

Отець Кирило за допомогою цієї історії представляє читачу духовно зрілих осіб, які ціною власного життя готові послужити ближнім, готові взяти на себе відповідальність і принести користь для цілого суспільства. Автор також подає постать отця Івана, який радо підтримує благу ініціативу своїх вихованців, оскільки розуміє, що вони свідомі та духовно зрілі особи.

---

⁶⁰ Селецкій К. *Отець Іоаннъ Боско, его жите и дѣла*, 113.

Із вище сказаного хочу лише зробити наголос на тому, що на етапі духовної зрілості людина вже є духовно і морально сформована та здатна, незважаючи на будь які труднощі у житті, поставити перед собою певну мету та з Божою допомогою досягти її, при цьому ще й принести користь як для себе, так і для суспільства загалом, тому отець Кирило заохочує духовно зрілих людей щоденно брати на себе відповідальність і працювати на благо суспільства та ближнього, говорячи:

Ты, милый брате, есь сыномъ тои землѣ, землѣ руской, на котрой всѣ люде, шо однаковымъ языкомъ бесѣдуютъ, шо одноково Бога славлять, шо мають одни и ти сами звычайѣ та обычаѣ, суть собѣ мовь родни братя и взаимно за свое добро стояти мають – маеш про тоє брате мой рожни обов'язки сповняти взглядомъ краю и сповбратаей твоихъ⁶¹.

3.4 Душпастир як ревнитель людських душ.

У цьому підрозділі я намагатимуся представити постать душпастиря, який не лише дбає за духовний розвиток повірених йому Богом вірних, але й який задля спасіння людських душ відважиться як добрий пастир, «душу свою покласти за овець своїх» (Йо 10, 11). Святий Альфонс Лігуорі про місію душпастирів як ревнителів людських душ зазначає, що:

Місія священика полягає у тому, щоб допомагати душам, спасати і провадити їх до неба, тому нехай священиче ім'я відповідає ділам, а не залишається порожнім, а почесна служба не перетворюється в злочин, бо нужда овець – це ганьба для пастирів, оскільки священник зобов'язаний виривати душі у світу та віддавати їх Богові⁶².

Одним із таких душпастирів у творчості о. Кирила Селецького, які мають непереборне бажання виривати людські душі у світу цього і віддавати їх Богові, виступає отець Маврикій, який про своє служіння та опіку над людськими душами неодноразову зазначав, що: «щобы сохранили ты души для Бога, ты простеньки а дики серденька, много маю зъ ними клопоту. Два вороги, гор'лівка и забобоны, дуже утрудняють мен'ї моє д'їловодство»⁶³.

---

⁶¹ Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, яке оно посля законѣвъ Божихъ и людськихъ бути повинно*. Львов 1874, 23.

⁶² Лігуорі А. *Велич і обов'язки священника* / о. Шудло М. 3-тє вид. Львів 2010, 97.

⁶³ Селецький К. *Отець Маврикій. Зъ чужихъ з'їльниковъ*. Львов 1902, 328.

Своє душпастирське служіння, устелене різними труднощами та випробуваннями, о. Маврикій сповняв з любові до Христа, а тому духовну опіку в'язням, котрі навідували його парафію з різними лукавими намірами, старався надати при кожній зустрічі, а навіть деколи ризикуючи власним життям, оскільки як зазначає сам о. Маврикій:

Они часто втупають до мене, чтобы мен'ї розказати о своихъ нещастяхъ и о вс'їлякихъ несправедливостяхъ судейскихъ. Часто просятъ о милостиню. Даю, бо давати есть довжностею моею. Гдєкотри зъ тыхъ волок'їть но глянуть вправнымъ своимъ окомъ, так и видятъ, що домъ приходскій стоить особнякомъ, вытягають л'їву руку, правою же зводять костуръ и угрожають ним. Се суть дуже опасни хвил'ї, в котрыхъ не завадить мати здорови ноги, сильный пястукъ и бистре око⁶⁴.

Проте, ризикуючи власним життям, отець Маврикій дбав про душі тих в'язнів, які були найбільш опущеними у тогочасному суспільстві, оскільки наслідуючи Ісуса Христа, отець подібно як і Христос був тим духовним лікарем не для здорових, а для хворих. Отець Кирило Селецький у постаті о. Маврикія намагався зобразити сильного духом та жертовного священника, який деколи цінною власного життя бореться за спасіння людських душ, оскільки розуміє, що «задача священника в одном и только в одном: очищение душ своей жизнью и учением»⁶⁵.

Однак як добрий пастир, отець не боявся «віддати душу свою за овець», які приходили до нього за допомогою, і одного разу чуть не поплатився власним життям, коли один із ув'язнених,

Моливъ и просивъ, чтобы его испов'їдати въ церкв'ї. Якъ только отецъ переступивъ порогъ церкви и роздавъ ся гомонъ его ходу по кам'їнномъ помост'ї, давъ ся чути жалобный голосъ, котрый призывавъ его до спов'їдальниц'ї. Якъ только отецъ ус'ївъ и нам'їривъ молитись, встромивъ онъ ножъ въ груди отца. Отець упавъ неначе неживый, лиш не умеръ⁶⁶.

І тому, будучи ревним та жертовним священником, він старався дбати за душі всіх людей, яких зустрічав на своєму життєвому шляху, при цьому ніколи не робив різниці між людьми, ділячи на добрих чи злих, а старався всім допомогти, оскільки був священником, який «уприсутнював Христа для людей,

---

⁶⁴ Селецький К. *Отець Маврикій. Зъ чужихъ з'їльниковъ*, 330.

⁶⁵ Билей К. *Отцы Церкви о пасторском служении*. Черкасы 2012, 71.

⁶⁶ Селецький К. *Отець Маврикій. Зъ чужихъ з'їльниковъ*, 332.

та був правдивим посередником між Богом та людьми, та з усіх сил працював над спасінням повірених йому людських душ»⁶⁷.

Зосередьмо нашу увагу на особі ще одного духовного наставника, який не тільки є ревнителем людських душ, але й всіляко намагається вселяти надію на краще життя в душі тих людей, які цілковито зневірилися у Бозі, самі в собі та ближніх людях. Ця цілковита посвята на служіння Богові і ближньому який у відчаї та страждає, представлена у творі о. Кирила Селецького – *Люби правду мерзися лжею*. Отець Кирило намагався зобразити особу душпастиря, який уприсутнює у цьому світі Боже світло серед темряви жорстокості і несправедливості, який подібно як і Ісус Христос здатний любити навіть найбільших грішників, оскільки відважився піти служити капеланом у в'язницю до заблуканих овець, оскільки вважав що «ихъ год'ї без всякой оп'їки духовной полишити»⁶⁸.

Окрім того цей духовний наставник, серце якого було наповнене Божою любов'ю до ближніх, намагався духовними настановами допомагати в'язням, особливо коли закінчувався термін їхнього покарання, отець наголошував їм на тому «щобы залишили нечесть творити а стали прим'їрними Христїанами»⁶⁹. І тому ув'язнені дуже часто, виходячи із в'язниці, зверталися до цього в'язничного духівника за порадами та допомогою, і одного разу перед виходом із в'язниці на свободу прийшов чоловік до отця на розмову, і спитав: «Щожъ я теперъ уд'їю? Куда поверну ся? Кто дасть мен'ї якоето занятїє, щобымъ честнымъ способомъ заробивъ на хл'їбъ для себе и для родины? Каждый буде сторонити водъ арештанта!»⁷⁰, на що отець, як досвідчений чоловік і Божий слуга, якому не байдуже на людські проблеми, який намагався служив самому Ісусові Христові, якого вбачав в особах тих в'язнів, відповів: «ти стой твердо

---

⁶⁷ Остаф'їв Т. *Постать священника у пастирських посланнях митрополита Андрея Шептицького*. Львів 2012, 19.

⁶⁸ Селецькій К. *Люби правду – мерзися лжею // Посланникъ 16. Письмо церковно – народне*. Перемышль 1904, 5.

⁶⁹ Селецькій К. *Люби правду – мерзися лжею*, 5.

⁷⁰ Там само, 5.

при святой правді и сохранияй законъ божій, то ничь лихого тоб'ї ся не уд'їє. Бог не полишає в'їрныхъ слугъ своихъ»⁷¹.

У своїх спогадах цей в'язничний священик згадує, що «через три л'їта увойшовъ статно одягнений молодой мущина, котрый поздоровивъ ся чемненько и въ котрому отецъ познавъ молодого челов'їка, що го трил'їтною вязницею за обманьство покарали»⁷². До того ж він розповів про свої досягнення у житті, про те, що знайшов хорошу роботу, а все через те, що було кому його наставити на істинний шлях, оскільки на своєму життєвому шляху зустрів «отца духовнаго, котрый печалился о добро душевне засуженныхъ на кару, щобымъ всегда правду говорили»⁷³.

Втім духовні поради, які отець надав цьому чоловікові, через деякий час принесли свої плоди не тільки на духовному рівні, але й на особистому, оскільки він не тільки зміг побороти страх перед майбутнім життям, але й влаштувався на роботу, а все через те, що додержав і виконав поради отця та був людиною, яка навчилася стояти на правді і не боявся її визнати.

В свою чергу, як згадує отець Кирило Селецький, цей в'язничний священик «радувався, що спровадивъ сю душу на дорогу праведности, бо вжежь для кожного своє знанье понимающого пастыря душъ нема большого щастя на симъ св'їт'ї, якъ тогды, коли на путь праву зведе зблукавшую ся вовцю»⁷⁴.

Таким чином отець Кирило Селецький намагався представити душпастиря, як особу, яка ціною власного комфорту та безпеки не боїться навідувати в'язницю і навчати в'язнів того, що потрібно вести гідне життя, основане на дотриманні Божих заповідей.

Варто зосередити нашу увагу на ще одному духовному наставнику, в'язничному капелану – отцю Івану Боско, який також як ревнитель людських

---

⁷¹ Селецькій К. *Люби правду – мерзися лжею*, 5.

⁷² Там само, 5.

⁷³ Там само, 5.

⁷⁴ Там само, 5.

душ «дбав не тільки за свою молитовню, а творив ще і другі діла милосердя, особливо опікувався в'язнями»⁷⁵.

Отець відзначався безмежною любов'ю до Бога та ближнього, й тому намагався вповні заопікуватися духовним становищем цих в'язнів. Він «цілий тиждень присвятив на упражнення духовні для молодих в'язнів. Слова его так повліяли на уми і серця сей запустілої череди, що всіх без із'яття узнав він яко достойних св. сповідь відправити»⁷⁶.

Отець Кирило представляє о. Івана Боска як правдивого ревнителя людської душі, який через свій духовний провід торкається глибини людського серця й розуму, та безпосередньо приводить людську душу до Бога через Святу Тайну Покаяння.

У настільній книзі кожного практикуючого християнина – Святому Письмі – читаємо, що: «Бог, багатий милосердям, з-за великої своєї любові, якою полюбив нас» (Еф 2,4), тому і духовні наставники, які є Божими слугами, які повинні відображати Божу присутність у цьому світі, також мають стреміти до того, щоб «бути багатими на милосердя» до ближніх, які потребують допомоги та підтримки, і одним із таких духівників в оповіданні *Вкрадена сорочка* був отець Климентій, який «був розумним чоловіком і з надзвичайно милосердним серцем. Він радо ділився з бідними тим, що сам мав. Був надзвичайно щедрою людиною і часто приймав гостей у домі свого батька»⁷⁷.

Отець Климентій завжди відзначався безмежним милосердям до убогих людей, і його спосіб життя та вчинки можна прирівняти до чоловіка із притчі про милосердного самарянина, «який бувши у дорозі, зненацька надійшовши і побачивши напівмертвого чоловіка, змилосердився» (Лк 10, 33). Подібно і отець Климентій після того, як «вирушив до робітників у поле які підгортали картоплю, побачив збідованого діда, змарнілого, блідого, немов трупа, вкритого лахміттям, з-під якого було видно оголене тіло»⁷⁸, одразу вирішив,

---

⁷⁵ Селецький К. *Отець Іоанн Боско. Його життя і діяльність. Вибрані твори*, 420.

⁷⁶ Селецький К. *Отець Іоанн Боско. Його життя і діяльність. Вибрані твори*, 421.

⁷⁷ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*. Львів 2018, 8.

⁷⁸ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*, 9.

незважаючи на свої турботи і плани, «зняти із себе верхній одяг, потім сорочку та загорнути її, і віддати дідові, при цьому не чекати на його подяку, швидко поспішити додому»⁷⁹. Очевидно, що бажання творити діла милосердя появляються тоді, коли людина перебуває у Божій ласці і є відкрита на дію Святого Духа, тому й не дивно, що отець Климентій був багатим на діла милосердя до ближнього, оскільки був відкритий на дію Святого Духа, «який живить і веде до святості або ж досконалості у любові»⁸⁰.

Окрім того отець Климентій намагався ціле життя жити по-евангельському, тому прекрасно розумів, що «милостиня повинна бути таємна, і Отець, що бачить таємне, віддасть» (Мт 6, 4), тому прийшовши додому:

Зрадив, що зробив чоловіколюбне діло, але непокоїло його те, що скаже сестра Меланія, коли дізнається що сорочки нема. Тому він тихцем увійшов на плебанію, побачив, що у вітальні стоїть кошик із свіжовипраним висушеним одягом, тому він швидко устроїв руку в кошик, витягнув звідти сорочку та пішов до спальні і одягнув сорочку, а після вечері коли всі розійшлися на спочинок, довго молився у своїй кімнаті, дякуючи Богові за нагоду виявити любов до ближнього⁸¹.

До того ж, творячи діла милосердя для ближнього, отець Климентій не бажав щоб хтось про це міг довідатися, скільки розумів, що це потрібно робити без лишнього розголосу, щоб мати нагороду в Бога, і в ситуації із вкраденою сорочкою він оступився із цим благим наміром, оскільки сестра Меланія звинуватила служницю Настю у крадіжці, тому отець мусів втрутитися і розв'язати цей конфлікт, оскільки «йому стало соромно, що мусив признатися перед людьми, що вчинив добре діло, а він хотів, щоб це залишилося між ним та Богом»⁸². Він,

Як і кожен священик, який у властивий йому спосіб заступав самого Христа, був обдарований благодаттю, щоб через служіння довірених йому людей і всього Божого народу, успішно наслідував досконалість того, кого представляв, і неміч людської плоті зціляв святістю того, хто став для нас Первосвящеником “непорочним, відлученим від грішників і вищим за небеса”⁸³.

---

⁷⁹ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*, 10.

⁸⁰ Патріарша комісія у справах духовенства. *По чину мелхіседека*. Львів 2018, 40.

⁸¹ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*, 10.

⁸² Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*, 12.

⁸³ Патріарша комісія у справах духовенства. *По чину мелхіседека*, 42.

У перевиданому збірнику оповідань отця Кирила Селецького, – *Божі заповіді в оповідках*, в оповіданні під назвою *Не вбивай*, автор під особою душпастиря, який чуває над людськими душами і бореться за їх спасіння, змальовує також постать апостола Івана, який одного разу поручив одному із єпископів молодого хлопця, щоб той духовно опікувався ним, але:

Юнак відчувши довіру єпископа, став надуживати своєю свободою. Окрім того він почав товаришувати з легковажними ровесниками та наслідувати їхнє лукаве та розпусне життя. Хлопці об'єдналися в громаду розбійників та вибрали своїм ватажком саме цього хлопчину, якого поручив єпископові апостол Іван⁸⁴.

Однак пізніше апостол Іван, як ревнитель цієї упалої душі, намагається допомогти хлопцю навернутися до Бога та стати на путь істину, оскільки розуміє, що нестиме відповідальність перед Богом за того хлопця, якого йому повірив Господь, а тому він, не задумуючись розшукує хлопця, і як духовний наставник, намагається вселити надію у душу упалої людини, говорячи: «Стій! Не бійся! Ти ще не помер, ще є надія. Адже я мушу оправдатися за тебе перед Спасителем, я радо піду за тебе на смерть, так як і Христос пішов за нас усіх. Стій-но, почекай, довірся мені, бо Господь наш Христос послав мене до тебе»⁸⁵.

У такий спосіб за допомогою слів підтримки цього духовного наставника, який представлений в особі апостола Івана, цей хлопець, «почувши ці слова, почав гірко плакати, і ставши на коліна почав каятися у своїх гріхах»⁸⁶, що й змінило його життя на краще. Отець Кирило Селецький представляє в особі апостола Івана, постать ревнителя упалої душі, який відшукує її й бореться за душу цього молодого хлопця, при цьому наражає себе на небезпеку для того, щоб повернути хлопця до попереднього способу життя. До того ж, у цьому оповіданні автор представив душпастиря, який не боїться йти на ризик заради спасіння людської душі.

Наприкінці перейдімо до постаті всім нам відомої особи, святого Івана Золотоустого, який також упродовж свого земного життя відзначився як ревнитель людських душ. З одного боку «мати єго, богобоязлива и розумна

---

⁸⁴ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*. 52.

⁸⁵ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*. 54.

⁸⁶ Селецький К. (ред). *Божі заповіді в оповідках*. 55.

Антуза, вже зь молоду присвоювала єму побожность и всяки чесноти християнськи»⁸⁷, а з іншого – «вонь сам заявлявъ велику охоту до всякихъ наукъ, тому Антуза постарала ся о св'ітлыхъ учител'ївъ, подь котрыхъ проводомъ присвоювавъ вонь соб'ї скори всяки мудрости»⁸⁸.

Очевидно, що це вправляння в чеснотливому житті, яке Іван провадив ще з юних літ, допомогло йому сформуватися як духовно зрілій особі, в якій пізніше:

Розбудила ся охота до життя розважного на самот'ї, и вонь не только поучавъ ся у всякихъ мудростяхъ св'ітовихъ, але и потрудивъ ся такожъ щиро, щобы науку Исуса Христа основно розсл'їдити и духа єи соб'ї присвоити и въ чеснотахъ християнськихъ до совершености довести. Зь природы бувъ вонь дуже загонистый и гн'ївливый, лишь бувъ заразомъ и дуже обачный и зьум'ївъ въ самомъ зачатку свою палкость усмирити. Вонь упражнявъ ся у лагодности християнской, якої домагає ся святе Евангеліє⁸⁹.

У такий спосіб формувався майбутній ревнитель людських душ – святий Іван Золотоустий, який пізніше від єпископа Флявіяна отримав дозвіл для всенародної проповіді, щоб з:

Єго науки відносили вірні превеликий хосен: стала нечисть з-поміж людей щезати, гидкі норови і установи погані стали викоренятись. Не минуло і кілька літ, а вся Антіохія мовби відродилася. Дванайцять літ учив і картав нарід сей нестружений робітник в винограді Христовім. Повсюда явні були обильні овочі єго труда⁹⁰.

І тому, завдяки йому Богом даного таланту мистецтва проповідництва, зміг Іван достукатися до сердець багатьох мешканців Антіохії і визволити від неволі гріховної безліч людей, чим і відзначився як ревнитель людських душ. Це мистецтво проповіді полягало в тому, що:

Силою свого слова приводивъ вонь до опам'ятаня людей закамен'їлого серця, вонь викоренювавъ застар'їли блуды зь душ занедбанихъ народовъ, котрихъ спасене больше чимъ власне на серци му лежало. Серця людски стали водь єго словъ мовъ той л'їдъ водь огр'їваючихъ лучей сонця таяти. Въ словахъ єго пробивали ся одушевлене и щиросердечность⁹¹.

---

⁸⁷ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*. Львовь 1889, 6.

⁸⁸ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*, 6.

⁸⁹ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*, 7.

⁹⁰ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018, 359.

⁹¹ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*, 12.

Проте, не тільки завдяки проповідництву святий Іван Золотоустий чував над спасінням людських душ, але й за посередництвом діл милосердя він намагався людям всіляко допомагати, оскільки:

Грошъ, що го мавъ розтратити на си марни св'ітови вытребенки, збуживавъ вонъ на чолов'їколюбни д'їла. Засновавъ вонъ больницы, де недужи приють и помочъ для себе находили, дальше здвигнувъ вонъ дома для убогихъ. Всякими злыднями притиснени люде находили у него скору помочъ и пораду, вонъ вставлявъ ся за безвинно увязнеными, пот'їшавъ засмученыхъ, бравъ въ захорону покривдженыхъ, оп'їкувавъ ся вдовами и сиротами. Такожъ завдавъ вонъ соб'ї пребогато труда, чтобы народъ на дорогу праведности звести, учивъ, упоминавъ и картавъ при каждой нагод'ї. А вжежь найбільше потрудивъ ся вонъ, чтобы духовенство спознало свое высоке становище и прим'їрне житє послѣ церковныхъ установъ вело, чтобы въ сполученю зъ нимъ тымъ усп'їшн'їйше для спасеня душ д'їлало⁹².

Окрім того, святий Іван Золотоустий ще багато інших діл милосердя явив упродовж свого земного життя, чим і привернув багатьох людей до Бога, проте він завжди стояв на правді за що неодноразово зазнавав переслідувань і знущань, але незважаючи на ці всі випробування завжди говорив: «За все най буде Богу честь и слава!»⁹³. Отець Кирило Селецький у постаті святого Івана Золотоустого представляє яскравий приклад хорошого духовного наставника і правдивого ревнителя людських душ, який за правдиву віру в Бога і свій народ терпить вигнання, переслідування та різні зневаги, оскільки «вонъ не только словами але и д'їлами поучавъ другихъ, якъ честно жити треба. Вонъ знавъ о томъ добре, що коли люде смотрять на праведни д'їла наши, то зводти берутъ соб'ї заохоту також праведными стати ся»⁹⁴.

Отже, у цьому розділі я представив роль духовного наставника, який намагається забезпечити належний духовний провід для особи, яка перебуває на різних етапах духовного життя. Він в процесі цього духовного наставництва намагається закласти певні духовні засади в душу веденого, щоб пізніше дана особа змогла духовно сформуватися і принести користь як для себе, так і для цілого суспільства, а також для того, щоб ці духовні засади у процесі духовного проводу змогли перерости у певні духовні чесноти й послужити особі в

---

⁹² Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*, 13.

⁹³ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*, 26.

⁹⁴ Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого*, 30.

духовному житті. Також я намагався замалювати постать духовного наставника, як ревнителя людських душ, який, незважаючи на всі труднощі і небезпеки, прагне всіляко захоронити людську душу від духовної смерті.

ВИСНОВКИ

Людина завжди задумувалась над своїм покликання незалежно від соціального, фінансового становища чи рівня розвитку. Отець Кирило Селецький, який був покликаний Богом до душпастирського служіння прагнув вповні реалізувати це покликання. Цей праведний муж проживши гідно своє життя повчає нас того, як потрібно відповідати на Божий поклик. Відповівши на цей Божий поклик, Господь руками цього скромного священника творив великі речі. Відзначався цей велетень духа безмежною любов'ю до Бога, Батьківщини та народу. Постать отця Кирила Селецького закликає нас задуматися над тим, чи ми правильно використовуємо наш дорогоцінний час, чи ми вміємо розпізнавати наше покликання і реалізувати його так, як того хоче від нас Бог.

Цей велетень духа не ставив перед собою ціль душпастирювати лише в межах парафії, а прагнув вийти поза ці межі. Отець Кирило спостерігаючи за деморалізацією тогочасного суспільства заснував два чернечих згромадження і скерувати їх в напрямку виховної діяльності. Він вважав, що вони потрібні для того, щоб проголошувати Боже слово та виховувати дітей. Він не жалів себе ні на мить, а постійно працював над розвитком Церкви і суспільства, яке його оточувало, при цьому не занедбував своїх обов'язків і зберігав правдивий образ душпастиря. Це на правду подивугідна постать правдивого учня Христового, який віддав своє життя для служіння Богові і ближнім!

У моїй магістерській праці мені вдалося представити та проаналізувати тематику духовного наставництва на основі творчої спадщини отця Кирила Селецького, оскільки ця тема була для мене цікавою, вона ще була недослідженою, і вона є завжди актуальною для Церкви і суспільства в цілому.

Отож, у першому розділі, опираючись на творчий доробок о. Кирила Селецького, я найперше наголосив на рідній домівці, яка є першою домашньою церквою де дитина пізнає Бога і представив в особах батьків, тих перших наставників та вчителів духовного життя дитини, які постійно чувають та працюють над духовним розвитком дитячої душі, які навчають своїх дітей любити Бога та ближнього, та на основі власного життя навчають прощати

один одного, незважаючи на будь які сімейні конфлікти, такі батьки з Божою допомогою будуть щасливими та матимуть підтримку на старість літ. Також я представив їх у відношенні один до одного, які з одного боку на початку свого подружнього життя намагаються зрозуміти в чому полягає основна суть їхнього подружжя, які вчаться поважати один одного, взаємно себе дарувати, а з іншого боку намагаються себе зреалізувати в плані духовних наставників для своїх дітей.

Разом з тим, на основі творчої спадщини отця Кирила, я представив приклади того, як би мало в ідеалі проявлятися духовне наставництво в особах батьків дитини, та якими християнськими чеснотами вони би мали відзначатися для того, щоби бути добрим прикладом для своїх дітей. Для написання цього розділу я використав такі основні джерела, як: *Своя хата. Читанка сільському народу на хосень, Книга мудрости або житє чесного чолов'їка, Должности селянина* та ін.

Натомість у другому розділі я представив постать отця Кирила, як «ветерана-засновника» перших українських захоронок в Галичині, який бачачи деморалізацію тогочасного суспільства, а особливо дітей, всіляко намагався вирішити цю проблему, в результаті чого і заснував два чернечі згромадження, які скерував на вирішення цих проблем занепаду віри і моралі.

Окрім того, він не лише заснував ці згромадження, а й уклав правила для функціонування цих згромаджень, а також займався пошуком приміщень, для того, щоби сестри могли вести захоронки і працювати з дітьми. Втім, отець також співпрацював із товариством «Руська захоронка», яке також займалося виховною діяльністю з дітьми.

Щодо самого процесу виховання у захоронках, то я найперше зазначив те, як отець неодноразово наголошував батькам на тому, що християнське виховання найперше є їхнім першочерговим завданням, але оскільки він спостерігав за тим, як батьки занедбували свої батьківські обов'язки, то я у цьому розділі також представив те, як отець Кирило самотужки намагався

допомогти батькам забезпечити їхнім дітям належне християнське виховання у захоронках.

Окрім цього, я також представив те, як отець разом із сестрами власним прикладом навчали дітей любити Бога і ближніх, окрім цього, вони також навчали їх молитов, Катехизму, етикету та багато іншого. Разом з тим я також розглянув тематику впливу християнського виховання на розвиток особистості і суспільного життя вцілому. У другому розділі я використав такі основні джерела, як: *Правила Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої, Життєпис о. Кирила Селецького, На яких основях має почивати вихованє д'їтини, Захоронка для малыхъ д'їтей* та ін.

Наприкінці роботи, у третьому розділі я представив постать священика як духовного наставника, який всіляко намагається забезпечити людину духовним проводом на різних етапах її духовного життя, який всіляко старається закласти певні духовні засади в душу веденого, щоб пізніше дана особа змогла духовно сформуватися і принести користь як для себе так і для цілого суспільства, а також для того, щоб ці духовні засади у процесі духовного проводу змогли перерости у певні духовні чесноти й послужити особі в духовному житті. Це дослідження я зробив на основі життєвого досвіду головних героїв, які представлені у творчості отця Кирила, і які підходили даному дослідженню. Також наприкінці цього розділу я представив постать душпастиря як ревнителя людських душ, який незважаючи на всі труднощі і небезпеки, прагне всіляко захоронити людську душу від духовної смерті та з усіх сил бореться за неї. Для написання цього розділу я використав такі основні джерела, як: *Зъ житя Епископа Іоанна Снѣгурского, Зъ житя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постоянный, Іосиф Гайдєн, Отецъ Севастіян Кнайп, Водкрытє Америки* та ін.

Отже, у цій праці я дослідив постать о. Кирила Селецького як духовного наставника. До того ж, опираючись на його творчий доробок, я висвітлив образ духовного наставника, який представлений у його публікаціях та періодичний виданнях.

Написавши цю дипломну роботу і отримавши бажані результати я можу з впевністю сказати, що мені вдалося поставлені переді мною завдання виконати, оскільки я у своїй дипломній роботі дослідив постать о. Кирила Селецького як духовного наставника та опираючись на його творчий доробок висвітлив образ духовного наставника який представлений у його творчій спадщині.

Дана магістерська праця представляє взір духовного наставництва, який поданий у творах о. Кирила Селецького. У християнській родині першими духовними наставниками для дитини є рідні батьки, адже власним прикладом навчають вірити в Бога, молитись, практикувати християнські чесноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Марко С. *Харизма та життя згромадження св. Йосифа Обручника Пречистої Діви Марії 1898 – 1900 рр.* Львів 2020.
2. *Святе Письмо* // перекл. Хоменко І. Львів 2018.
3. Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого.* Львовъ 1889.
4. Селецький К. *Зъ житя Якова Кука або що зможе сильна воля и трудъ постійный,* Львов 1892.
5. Селецький К. *Отець Маврикій. Зъ чужихъ з'їльниковъ.* Львов 1902.
6. Селецький К. *Отець Іоаннъ Боско, его житє и д'їла.* Перемышль 1900.
7. Селецький К. *Водкрытє Америки.* 2 виданє. Львов 1891.
8. Селецький К. (ред). *Божї заповіді в оповідках.* Львів 2018.
9. Селецький К. (ред). *Відкриття Америки.* Львів 2016.
10. Селецький К. (ред). *Пригоди Джеймса Кука або що може сильна воля та постійна праця.* Львів 2016.
11. Селецький К. *Должности селянина. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018.
12. Селецький К. *Отець Іоанн Боско, его житє і діла. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018.
13. Селецький К. (ред). *Отець Іоанн Боско. Його життя і діяльність.* Львів 1992.
14. Селецький К. *Житє св. Івана Золотоустого. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018.
15. Селецький К. *Іосиф Гайден. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018.
16. Селецький К. *Книга мудрости або житє чесного чоловіка, яке оно посля законівъ Божихъ и людськихъ бути повинно.* Львов 1874.
17. Селецький К. *Книга мудрости, або Житє чесного чоловіка. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018.

18. Селецький К. *Отец Севастіян Кнайп. Вибрані твори* // упоряд. та ред. І. Розлуцький та ін. Т. 1. Дрогобич 2018.
19. Селецький К. *Своя хата. Читанка сільському народові на хосень*. Львов 1868.
20. Marko S. *Charyzmat i życie zgromadzenia sióstr świętego Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny obrządku bizantyjsko – ukraińskiego*. Wrocław 2011.

ПУБЛІЦИСТИЧНІ ДЖЕРЕЛА

21. Вергун Т. *Життєпис о. Кирила Селецького* // *Богословія* 52-53. Рим 1988.
22. Марко С. *Заснування та діяльність сестер згромадження Святого Йосифа ОПДМ до періоду ліквідації УГКЦ, Збірник матеріалів V Регіональної науково – практичної конференції* // Міністерство освіти і науки України. Львів 2017.
23. Музичка І. «Вступне слово» // *Богословія* 52-53. Рим 1988.
24. Селецький К. *Люби правду – мерзися лжею* // *Посланник* 16. *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1904.
25. Селецький К. *Допис зь Жужеля* // *Посланник* 18. Перемишль 1893.
26. Селецький К. *Захоронка для малыхъ дѣтей. Школа життя.* // *Посланник* 22. *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1904.
27. Селецький К. *Зм'інчивость души њ людскои. Школа життя.* // *Посланник* 19. *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1904.
28. Селецький К. *Зъ життя Епископа Іоанна Снѣгурского* // *Посланник* 20. *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1903.
29. Селецький К. *Зъ життя Епископа Іоанна Снѣгурского* // *Посланник* 23 - 24, *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1903.
30. Селецький К. *На якихъ основахъ має почивати вихованє дѣтини. Школа життя.* // *Посланник* 21. *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1904.
31. Селецький К. *Нехибна помѡчь* // *Посланник* 22. *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1903.
32. Селецький К. *о. Іоанн Снѣгурскій, Яко директоръ філософічного заведенія* // *Посланник* 24, *Письмо церковно – народне*. Перемишль 1904.

33. Селецький К. *Правила Службебниць Пречистои Дѣвы Маріи Непорочно Зачатои // Душпастир* 7. Львів 1896.
34. Селецький К. *Сили, що вліяють на душу челоу'їка. Школа життя. // Посланникъ* 20. *Письмо церковно – народне*. Перемышль 1904.
35. Селецький К. *Спадщина // Посланникъ* 2. *Письмо церковно – народне*. Перемышль 1903.
36. Селецький К. *Христіянська наука о челоу'їц'ї. Школа життя. // Посланникъ* 21. *Письмо церковно – народне*. Перемышль 1904.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

37. Билей К. *Отцы Церкви о пасторском служении*. Черкасы 2012.
38. Великий А. *Нарис історії згромадження сс. Службебниць П.Н.Д.М.* Рим 1968.
39. Грюм А. *Позитивна сила емоцій: Як нас визначають наші почуття, і що оживляє наше життя*. Львів 2019.
40. Іван Павло II. Апостольське післясинодалъне повчання *Vita Consecrata*. Жовква 2011.
41. Іван Павло II. Апостольське повчання *Familiaris Consortio*. Львів 2006.
42. Іван Павло II. Енцикліка *Evangelium vitae*. Рим 1995.
43. II Ватиканський Собор. Декларація про христіянське виховання *Gravissimum educationis*. Львів 2014.
44. Лігуорі А. *Велич і обов'язки священника* / о. Шудло М. 3-тє вид. Львів 2010.
45. Мудрий С. *Духовні бесіди*. Жовква 2011.
46. Остафів Т. *Постать священника у пастирських посланнях митрополита Андрея Шептицького*. Львів 2012.
47. Патріарша комісія у справах духовенства. *По чину мелхіседека* / перекл. Зінченко М. Львів 2018.

Список використаної літератури

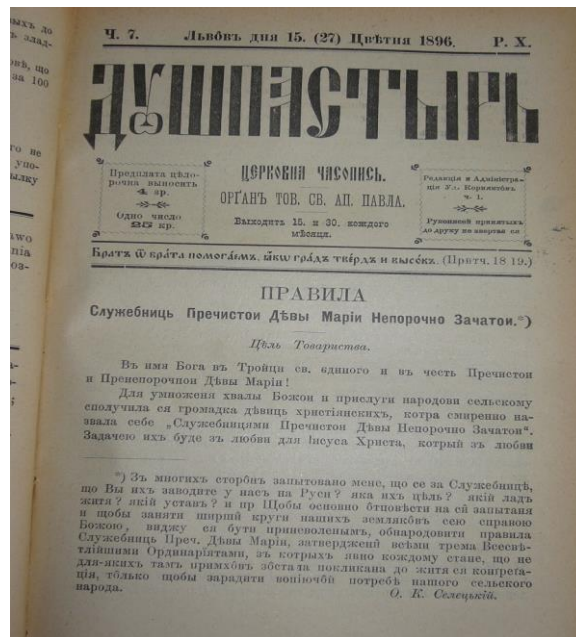
48. Синод Української Греко-Католицької Церкви. *Катехизм Української Греко-Католицької Церкви «Христос – наша Пасха»*. Львів 2011.
49. Макар V. *1911 – 1993. Spomyny ta rozдумы: Zibrannia tvoriv u chotyriok htomakh* / redaktery Mykola Kulyk, Roman Kulyk. Kyiv – Toronto 2001.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

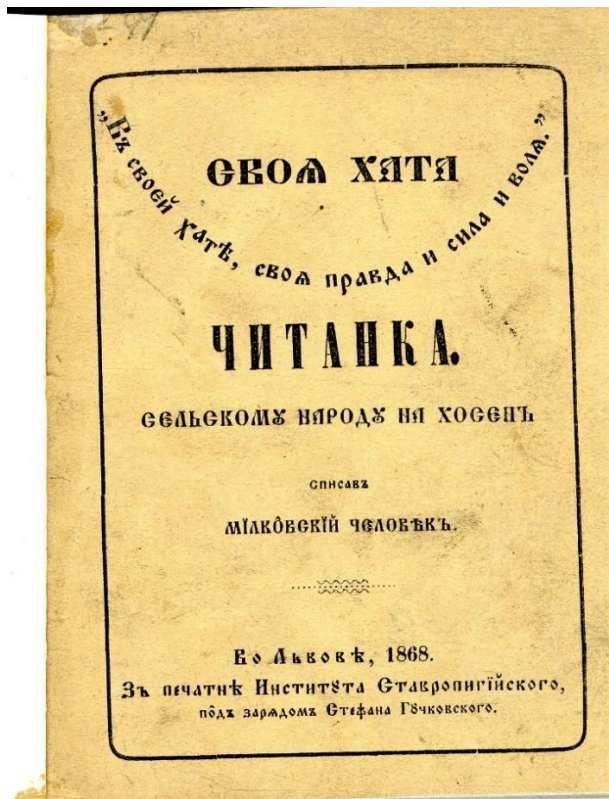
50. *Зведений словник застарілих та маловживаних слів // Ізборник*. www.litopys.org.ua (16. 11. 2020).

ДОДАТКИ

Часопис «*Душпастир*», де є опубліковані *Правила Служебниць Пречистої Дѣвы Маріи Непорочно Зачатої*, Львов 1896¹.

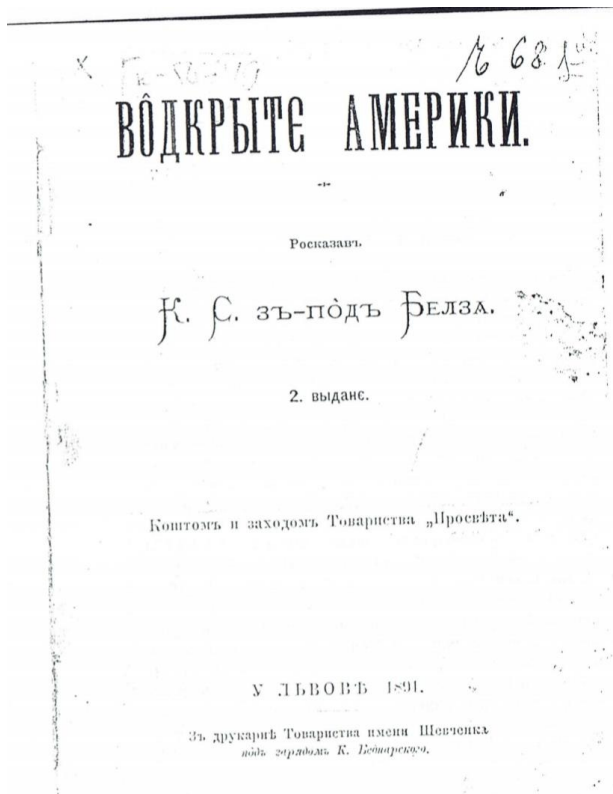

Перша читанка *Своя хата*. *Читанка сельському народу на хосенъ*, Львов 1868².

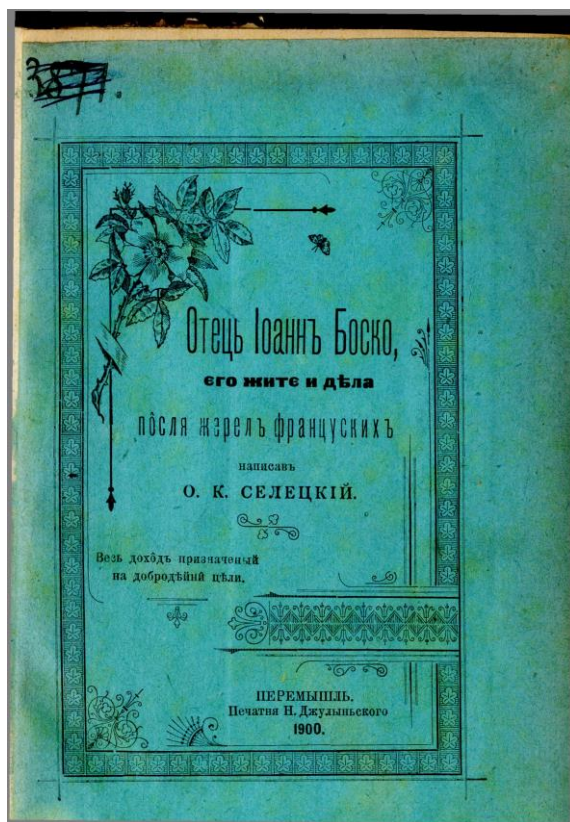

¹ Селецький К. *Правила Служебниць Пречистої Дѣвы Маріи Непорочно Зачатої* // *Душпастир* 7. Львів 1896.

² Селецький К. *Своя хата*. *Читанка сельському народу на хосенъ*. Львов 1868.

Книга *Отець Іоаннь Боско, его жите и дѣла*, Перемышль 1900⁴.

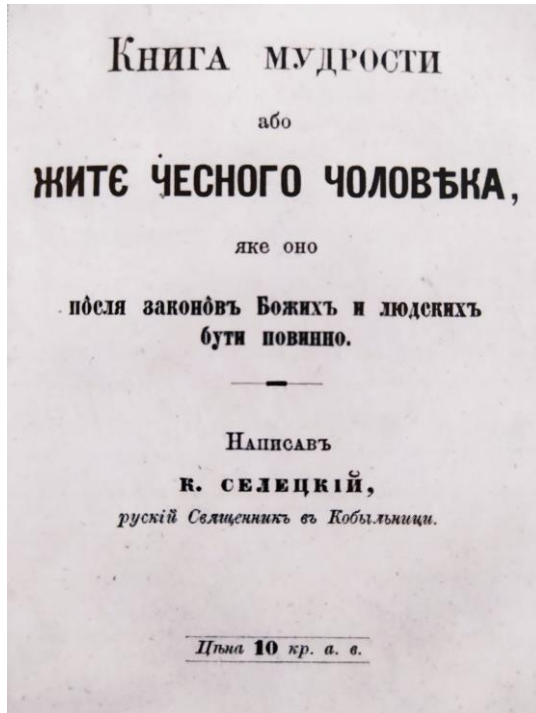
³ Селецк'ий К. *Водкрыте Америки*. 2 выдане. Львов 1891.

⁴ Селецк'ий К. *Отець Іоаннь Боско, его жите и дѣла*. Перемышль 1900.

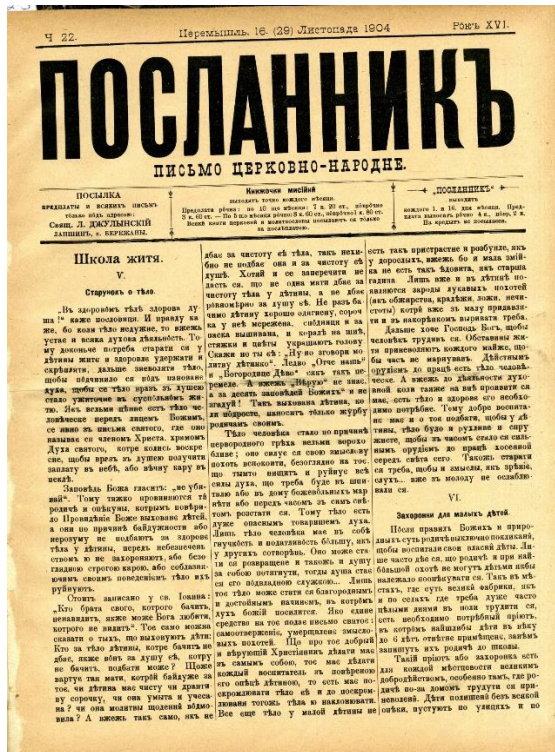

Додатки

Книга мудрости або житє чесного чоловѣка, яке оно послѣ законѣвъ Божихъ и людськихъ бути повинно, Львов 1874⁵.

Часопис «Посланникъ», № 22, із серіи статей «Школа житя», Захоронка для малыхъ дѣтей, Перемышль 1904⁶.

⁵ Селецький К. Книга мудрости або житє чесного чоловѣка, яке оно послѣ законѣвъ Божихъ и людськихъ бути повинно. Львов 1874.
⁶ Селецький К. Захоронка для малыхъ дѣтей. Школа житя. // Посланникъ 22. Письмо церковно – народне. Перемышль 1904.

Часопис «Посланникъ», № 21, із серії статей «Школа життя», На яких основах має почитати вихованс д'їтини, Перемышль 1904⁷.

Часопис «Посланникъ», № 23 - 24, із серії статей «О власныхъ силахъ», Зъ жита Епископа Іоанна Сн'гурского, Перемышль 1903⁸.

⁷ Селецький К. На яких основах має почитати вихованс д'їтини. Школа жита. // Посланникъ 21. Письмо церковно – народне. Перемышль 1904.
⁸ Селецький К. Зъ жита Епископа Іоанна Сн'гурского // Посланникъ 23 - 24, Письмо церковно – народне. Перемышль 1903.